

Bevezetés a Jelenések könyvéhez a házicsoport-vezetők részére

Jelenések könyve - a **leleplezés** könyve. "Ez Jézus Krisztus **kinyilatkoztatása**, amelyet Isten adott neki, hogy közölje szolgálójával mindazt, aminek hamarosan meg kell történnie". (1.1)

Ez a könyv **apokalipszis - leleplezés**. Az apokalipszis egy irodalmi műfaj speciális tulajdonságokkal. Kr. e. 200 és Kr. u. 100 között virágzott, amikor számos zsidó apokaliptikus írás jelent meg. A Bibliában a Dániel könyve, valamint a Jelenések könyve a legtipikusabb példái. Az apokaliptika olyan igazságról szól, amit nem ismerhetünk meg saját erőforrásainkból: értelem, technika, kutatás, filozófia, elmélkedés által. Isten rántja le a leplet a jövőről, a lelki-szellemi valóságról. Lehull a lepel és kibomlik az események jelentése. Ne úgy tekintünk a Jelenések könyvére, mint az utolsó idők forгатókönyvére, hanem mint a történelem struktúrájára. Ebben a műfajban ez az isteni kijelentés gazdag, színpompás, sokszor bizarr képi világban történik meg. Erőtéljes szimbolizmus jellemzi.

János apostol, feltehetőleg a 90-es évek végén, nehéz történelmi időkben kapja az isteni kijelentést. A korábban elszórtan jelentkező keresztyénüldözések Domitianus császár uralma alatt általánosak és rendszeresek lettek. A Jézus Krisztus Úr ill a a Cézár az Úr közötti feszültséget a keresztyének nem kerülhették ki. Az üldözések miatt fenyegetettség szállta meg a gyülekezeteket. Így kerül János apostol is száműzetésbe, Patmosz szigetére, ahol megtörténik a nagy leleplezés. A nyomás alatt élő keresztyéneknek egy része megfárad. Ez a történelmi háttér nagyon fontos a könyv értelmezéséhez.

A Jelenések könyve körlevélként jut el Kis Ázsia 7 gyülekezetébe azzal, hogy felovásásra kerüljön, és a valóságos helyzetükben megszólítsa őket. A gyülekezetek elég régóta fennálltak már ahhoz, hogy más és más lelki állapot alakulhasson ki bennük, a teljes odaszántságtól a megfáradásig. Nemcsak az üldözés fenyegette őket. Másfajta veszély is jelentkezett a kis-ázsiai gyülekezetek életében: hamis tanítás, valamint erkölcstelen élet (nyilvánvalóan e kettő nem egymástól függetlenül. Az üzenete egyrészt bátorításul szolgált. Igazi apokaliptikus stílusban bizonyosgot tett arról, hogy a keresztyének ellenségei megsemmisülnek, és végül Isten győz. A másik oldalról azonban, inkább prófétai, semmint apokaliptikus módon, felszólította a gyülekezeteket, hogy harcoljanak a gonosz ellen, és Krisztust helyezték erkölcsi és leki életük középpontjába. Krisztus 7 levelében, amely a hcs-ok fő témája lesz ebben a félévben, ezzel a prófétai tradícióval találkozunk.

1) Jelenések Könyve

a) Bevezetés, jégtörő:

Mi jut eszedbe, ha azt hallod, Jelenések könyve? (Beszélgetsetek arról, kinek milyen érzései, benyomásai vannak a könyvről, függetlenül attól, mennyire ismeri, érti, vagy éppen nem érti, stb.)

Reflektálva az elhangozottakra, ismertesd röviden a könyv műfaját és történelmi háttérét. Mondd el, hogy ebben a félévben minden hcs ugyanazt a bibliai részt fogja tanulmányozni, és majd januárban kiértékeljük ezt az új módszert.

b) Igeolvasás: Jel. 1.1-8

c) vv.1-3

Ezt a könyvet János apostol írta. Mégis, milyen igénnyel lép fel fel a könyv eredetével kapcsolatban? Mi alapján jelenthet be valaki egy hasonló igényt?

Mi a célja a Jn. által átvett és továbbadott kijelentésnek a v.3 fényében? Milyen üzenetre van szüksége a 7 gyülekezetnek ill. a korabeli keresztyéneknek? Mikor, milyen körülmények között hozott számotokra boldogságot/áldást Isten Igéjének olvasása/hallgatása?

Beszélgetsetek arról, hogy vajon Isten kíván-e szólni a hcs-hoz, a gyülekezethez a következő félévben az együttléteitek alatt. Talán megegyezhettek abban, hogy a 7 levél elolvasása után tartotok egy összefoglaló alkalmat: „Mit mond a Lélek ma a Gazdagréti Református Gyülekezetnek? Esetleg közösen megfogalmazhattok egy levelet...

d) vv.4-8 – Ki az, aki szól

Figyeljétek meg, hogy János köszöntésében hogyan jelenik meg a Szentháromság Isten! Mit mond az Atyáról?

Mit mond a Lélekről (A „hét lélek” kifejezés ne zavarjon meg. Jelentheti a Lélek teljességét, amint a 7 gyülekezet is az egyház teljességét jelenti; utalhat arra, hogy a Lélek jelen van, egyenlő mértékben, mind a 7 gyülekezetben; ill. vonatkozhat az Isten Lelke 7 ajándékára, vö. Ézs. 11.2. Ne vesszitek el a részletekben!)?

Mit mond a Fiúról (nyilvánvalóan a legbővebb kifejtést ebben a részben az Szentháromság 2. személyére nézve találjuk)?

Javaslat: Talán érdemes ezen a ponton nem egyenként megbeszélni Jézus felsorolt tulajdonságait, címeit, tetteit, hanem – mivel maga a rész is doxológiába / imádságba vált át – imádságra hívni a csoportot. Valaki (a hcs vezető, vagy egy előre felkért tag) imádkozza el a vv.5-8-at a következő módon: „Dicsőítünk téged Úr Jézus Krisztus, mert te vagy a hű tanú, elsőszülött... .. Íme eljössz a felhőkön... stb.”

Amint lassan végigimádkoztatok e részt, utána reflektálhattok a következő kérdésekre:

Melyik kifejezés / tulajdonság / cím ütött most a szíven legjobban? Miért?

Melyik nem jelent számodra semmi különöset?

Melyiket a legnehezebb hinned, látnod, elfogadnod? Miért?

Ezek a kérdések személyes beszélgetéshez, és – esetleg 2-3 fős csoportokban – további imádsághoz vezethetnek.

2) Jel 1, 9-20 Bevezetés a hét gyülekezet leveléhez

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Ezzel a szakasszal a 7 gyülekezethez írt levél bevezetőjéhez jutottunk el. Megtörténik az első látomás, amelyben Jézus úgy jelenik meg, mint aki a hét arany gyertyatartó között jár. A gyertyatartók a gyülekezeteket jelentik. Jelen szakasz és a hét levél egységét hangsúlyozza, hogy a látomásban szereplő Jézus leírásának egy-egy részlete visszatér abban, ahogy bemutatkozik a gyülekezeteknek. A látomás jellegzetességéhez tartozik, hogy János a hatalmas hang után az Emberfiához *hasonlót* lát. Azaz a kép egészen pontosan visszaadhatatlan. Célja nem magyarázat, hanem leírás, érzékeltetés. Isteni erőt, hatalmat, dicsőséget látunk ószövetségi képek alapján.

Ez az ígerész ihlette az „Örhelyemre állok, megállok a bástyán...” kezdetű éneket. Ha tudjátok, érdemes énekelni beszélgetés előtt vagy után.

b) Bevezetés, jégtörő

- A. (Kezdőknek... ☺) Osszatok meg egy helyzetet, amikor váratlan nagy, vakító fényességgel találkoztatok.
- B. (Haladóknak) Beszélgetsetek egy váratlan és meghatározó találkozásotokról Jézussal.

c) Igeolvasás: Jel. 1.9-20

d) vv. 9-11. Ki és mikor kapja a látomást?

János Patmoszon száműzetésben van. Próbáljátok elképzelni, hogyan nézhetett ki ez a Földközi tengeri sziget! (Sivár, kopár, színtelen, üres, élettelen... nem a legjobb hely az apostolnak, aki az élet sűrűjéből vétetik ki.) Vajon mi célból száműzték? (ne tanítson, ne szolgáljon) Milyen érzései, gondolatai lehettek ott Jánosnak?

v. 10. A száműzetés helye váratlanul az Úr kijelentésének, önleplezésének a helye lesz, hatalmas áldások folyama indul meg. Hogyan viszonyul egymáshoz „Patmosz” valamint a „Lélekben” (v. 10) valósága? Mit jelent „Lélekben” lenni? Hogyan viszonyul egymáshoz a száműzetés – vagy nevezzük otthontalanságnak, kiszakítottágnak, kényszerhelyzetnek – és a Szentlélek valósága? Mit tanít, miben erősít vagy vigasztal ez most minket? Tapasztaltuk-e már, hogy egy nehéz időszak lett Isten kijelentésének időszaka életünkben? (Érdeemes itt emlékeztünkben tartani a párhuzamot a vasárnapi igehirdetések témáival: az Exodusban a pusztaság az Istennel való találkozás helye!)

e) vv.12-16. Mit látott? Milyenek látta Jézust?

Milyenek látta János Jézust?

Ha a csoport szívesen tanulmányozza a Bibliát, érdemes Jézus dicsőségének látomását összevetni olyan ószövetségi részekkel, ahol Isten dicsősége hasonló formában jelenik meg: 2Móz. 19.16, Ez. 43.2, Dán. 7.9, Ez. 1.7. Az „Emberfia” cím szintén előfordult már: Dán. 7.13; 10.15.

A palást és az öv *királyi hatalom jele*. Fehér haja *bölcsessége*, izzó szeme *mindentudása*, aranyérc lába a *hatalom és erő* jele. A kard azt jelképezi, hogy győz ellenségei felett *igaz beszéddel*. Egész lényéből ragyogó világosság árad.

Miért van szüksége a száműzetésben lévő Jánosnak erre a látomásra? Ő még látta, ismerte Jézust mennybemenetele előtt. Vajon miért kezdődik a hét gyülekezetnek küldött levél azzal, hogy János így találkozik Jézus dicsőségével? Mi változik benne ennek hatására? És mindezek alapján: milyen Jézus-látás él bennünk? Mi a jelentősége egy erőteljes dicsőséges Jézus képnek a mindennapi életünkben? Beszélgetsek ennek istentiszteleti ill. a dicsőítést érintő vonatkozásairól!

f) vv.17-20, János válasza, Jézus megbízása

Az isteni dicsőség látomása a földre kényszeríti Jánost. Miért? Mit élhetett meg?

Hogyan cselekszik ekkor Jézus (mind szavakban, mind hozzáállásban)? Mit hangsúlyoz önmagáról, és vajon miért?

Jézus, a dicsőséges és hatalmas, teljhatalmú Úrként bízza meg Jánost látomásai megírására az egyház számára. Hogyan látod: jelen van-e a megfeszített és feltámadott itt bemutatott teljhatalma az egyház életében? Miért igen/nem? Mire hív ez minket, mint házicsoporthoz - a gyülekezet, valamint az MRE iránti felelősségünkre nézve is?

Ne félj! Ő szeret és felemel. Élhetsz egy új "látomással" Patmoszon, a sivárságban, unalomban, jövőtlenségben... Jézus Krisztust látva! Őt követve!

Feltételezem, hogy a fenti három egységes igazán mélyen nem lehet végigmenni egy alkalmon. Legyél szabad azzal foglalkozni többit, amelyet fontosnak érzel, ill. ami az alkalom során igazán jelentéstartalmasnak bizonyul. Nem a teljes anyag elvégzése, hanem a Szentlélek által vezetett beszélgetés és közös imádság a cél! JÓ KÉSZÜLÉST, ÁLDOTT CSOPORTOT! András

3) Jel. 2.1-7

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

A hét levél azonos szerkezettel bír. Mindegyik Jézus leírásával kezdődik. Az szól az egyházhhoz, akinek teljhatalma van felette, és aki tökéletesen ismeri az övéit. „Tudok...” bevezetővel Jézus megnevezi a gyülekezet jelen állapotát, hogy annak alapján üzenjen neki: vagy megtérésre hívja, vagy dicsérje. A felhíváshoz ígéret ill. figyelmeztetés is társul.

A *gyülekezet anygala* egyesek szerint a gyülekezet vezetője, mások szerint a gyülekezet mennyei képviselője, őrzője. Mindenesetre világos, hogy a gyülekezet anygala képviseli a gyülekezetet, és a neki címzett levél nem jelenti azt, hogy az nem szólítaná meg az egész közösséget.

Efézus: Ázsia római provincia fővárosa. Virágzó üzleti központ, a Rómából keletre vezető kereskedelmi út egyik fontos állomása. Diana vagy Artemisz templomának és kultuszának helyszíne (vö. Apcsel. 19). Feltehető, hogy a keresztyének itt is nyomás alatt élnek. Megvetésben lehetett részük, talán korlátozták őket a vásárlásban, gazdasági életben. A hagyomány szerint az idős János apostol Timóteust váltotta a gyülekezet vezetésében. Az öreg János egy mondatos prédikációja ez volt: Gyermekeim, szeressük egymást...

Nikolaiták (v.6): olyan csoport, akik hamis tanítással és erkölcstelenséggel fertőzik meg a gyülekezetet (vö. v.2). Ennél többet, pontosabban nem tudunk.

b) Bevezetés, jégtörő

Mikor és kibe voltál életedben először szerelmes? (Csak haladóknak! ☺)

c) Igeolvasás: Jel. 2.1-7

d) vv. 2-3. Hogyan látja Jézus az efézusi gyülekezetet?

Mit ismer el Jézus a gyülekezet életében? Mit gondoltok, konkrétan mit jelenthet az efézusi gyülekezet életében a „fáradozás”, az „állhatatosság”, és a „gonoszok el nem viselése”? Hogyan képzelitek el a gyülekezet mindennapi életét? (*Fáradozás: aktív élet és szolgálat, gondoskodás a rászorulókról; állhatatosság: kitartanak hitükben minden nyomás ellenére; gonoszok próbára tétele: nem fogadták be a hamis tanítást.*) Szeretnétek-e egy ilyen gyülekezet tagjai lenni? Miért igen/miért nem?

e) v. 4. Jézus panasza

Mit gondolsz arról, hogy egy ilyen minta-gyülekezettel szemben Jézus panaszt fogalmaz meg? Nem túl szigorú, vagy perfekcionista?

Mi az az „első szeretet”? Mit hiányol Jézus? Miért? (Isten és népe, mint férj és feleség kapcsolata végigvonul a Biblián. Az alábbi igék adnak erről egy képet; figyeljük meg az Isten által használt „szerelmes-nyelvet”. Ha gondold, ebből behozhatsz valamit a beszélgetésbe, de nem feltétlenül szükséges. Ez. 16.8, Jer. 2.2, Hós. 2.14-16, 19-20, 2Kor. 11.2,3)

f) v. 5-7. Felhívás és ígéret

v. 5. Jézus három dologra hívja a gyülekezetet: Emlékezz, térj meg, tedd... Emlékezzetek együtt: azaz osszátok meg az első szeretetnek időszakát – amint azt személyesen megéltétek, ill. amint azt a gyülekezetünkről el tudja valaki mondani. (*Minderre érdemes kellő időt hagyni; talán ez lehet a legfontosabb része az alkalomnak.*)

Mit jelent mindezek fényében „megtérni”, visszatérni? Hogyan lehet megtérni az első szeretethez? Mi múlhat rajtunk?

Mi történik, ha a gyülekezet nem hallja meg Jézus szavát? (Efézusban elpuszult a gyülekezet... Európában folyamatosan zárnak be gyülekezeteket, de a mi egyházunk is nagyon súlyos helyzetben

van - előregedő és elfogyó gyülekezetek a következő 10-20 évben.) V. 7: Mit mond a Lélek az egyháznak – azaz hogyan látjuk gyülekezetünk, egyházunk e levél fényében?

Mit jelent számodra a záró ígéret?

4) Jel. 2.8-11: A szmirnai levél

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Szmirna a leggazdagabb kis-ázsiai városok egyike volt. Érméken és egyéb feladatokon az „Ázsia első városa” és „A szépség virága” büszke címetek viselte. Fontos kereskedőúthoz tartozó kikötőváros, Zeusz templommal és messze földön híres ünnepi játékokkal. A várost 700 évvel korábban a földig rombolták, 300 éven keresztül csak romok álltak a helyén. Az első század végi Szmirna a pusztulásból újjáépülő, a halálból feltámadó város volt, teljes pompájával és virágzásában (vö. Jézus bemutatkozásával a 8. v.ben). Ma is virágzó város: Izmir, Törökország második legnagyobb ázsiai városa.

Szmirna büszke volt arra is, hogy Kr. u. 25 körül, amikor több kis-ázsiai város versenyzett a kiváltságért, hogy Tibériusz császár és a császárkultusz számára templomot emeljen, ezt a jogot egyedül ő nyerte el. Nyilvánvaló, hogy a keresztények (Jézus Krisztus Úr – Császár az Úr) nem vettek részt áldozataikkal ebben a kultuszban. Ezt város a hazafiasság és a hűség megvetendő hiányának tartotta. A keresztények népszerűtlenekek voltak Szmirnában, kirekesztésnek, üldöztetésnek kitéve. Erre a helyi zsidó közösség is rájátszott, akik mentesek voltak az áldozatok bemutatása alól. A levélből nyilvánvaló, hogy súlyos konfliktusok voltak zsidók és keresztények között.

b) Bevezetés, jégtörő

Volt-e olyan, amikor az igazság melletti kiállásod következtében kárt szenvedtél? Beszéljétek meg!

c) Igeolvasás: Jel. 2.8-11

d) vv. 9. Hogyan látja Jézus a szmirnai gyülekezetet?

Jézus két szóval jellemzi őket: nyomorúság és szegénység. Milyen lehetett a gyülekezet társadalmi helyzete a város egészéhez viszonyítva? Hogyan élhették meg az elutasítást, a perifériára szorulást Jézus követői? Érez-e bármi ehhez hasonlót a mi mai magyar társadalmunkra nézve? Milyen hátrányokkal járhat, ha valaki Krisztus követője, és miért? Vajon a kereszténység inkább a jómódúak vagy a szegények vallása? (A világ keresztényeinek nagyobb része számunkra felfoghatatlan szegénységben él...)

Káromlás. Amint fent utaltam rá, feszültség volt a zsidók és keresztények között. Milyen vádak, támadások érik ma a keresztényeket?

„Pedig gazdag vagy...” Hogyan függ össze nyomorúság és szegénység, valamint gazdagság?

Vajon milyen érzéseket kelthetett a szmirnai keresztényekben, amikor hallották Jézus levelét: „Tudok nyomorúságodról...”? Mennyiben ismeri Jézus valóban ezt a helyzetet? Milyen vigasztalást jelent számodra, hogy Jézus ismeri minden küzdelmedet?

e) v. 10-11. Jézus felhívása és ígérete

Feltűnő, hogy Jézusnak nincs panasz a szmirnai gyülekezettel szemben. Ugyanakkor meglepőek a gyülekezet kilátásai: szenvedés, börtön, nyomorúság, sőt, halál. Hogyan hathatott a gyülekezetre Jézusnak ez a próféciája? Hogyan tudnák a keresztények elkerülni a szenvedést? Ti mit tennétek hasonló helyzetben? Ismertek-e olyanokat, akik inkább elhagyták a hitüket? Van-e közülük olyan, akivel kapcsolatban Istem ma azzal bíz meg, hogy menj utána, keresd meg, hívd vissza?

Polikarposz a szmirnai gyülekezet püspöke volt. Feltehetőleg már akkor tagja a gyülekezetnek, amikor ez a levél született. Kr. u. 152-ben elfogták. Megpróbálták rávenni, hogy áldozzon a császárnak. Polikarposz ellenállt. Majd újra felszólították: Tagadd meg Krisztust, hódolj a császárnak, és megmenekülsz. Így válaszolt: „86 éven keresztül szolgáltam Uramnak, és ő semmi rosszat nem tett nekem. Hogyan káromolnám hát királyomat, aki megmentett engem?” A prokonzul így szólt: „Esküdj a császárra! Ha nem gondolod meg magad, vadállatok elé vetlek.” – „Hívjad őket!” – „Mivel könnyedén veszed a vadállatokat, tűz által pusztítalak el, ha nem gondolod meg magad.” – válaszolt a prokonzul. Polikarposz így imádkozott a máglyán: „Uram, Hatalmas Isten, egyszülött Fiad, Jézus Krisztus Atyja akin keresztül megismertünk téged ... Köszönöm, hogy méltónak tartottál erre a napra és órára, hogy Krisztus poharát megoszthatom sok más mártíroddal.” *Milyen összefüggést láttok Jézus szavai és Polikarposz mártíromsága közt?*

John Stott, anglikán lelkipásztor és bibliai tanító írja: „Ha kevesebb kompromisszumot kötünk, kétségkívül többet szenvedünk. A szmirnai gyülekezet egy szenvedő gyülekezet volt, mert nem kötött kompromisszumokat.” Próbáljátok a magunk helyzetére értelmezni e szavakat!

Imádságban ne csak magatokra, vagy saját gyülekezetünkre gondoljunk. Röviden említhetsz egy országot, ahol a keresztényeknek hasonló, holtig tartó hűségre van szükségük. Imádkozzatok értük is. Bővebb info: <http://www.csi-magyarorszag.hu/>

5) Jel. 2.12-17: A pergamoni levél

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Pergamon városa, és egyéb szövegmagyarázati szempontok (Czövek Tamástól)

Asia Minor fővárosa, az egyik legjelentősebb város a tartományban. Vallási központ: Zeusznak emelt nagy, trónusszerű oltár + 4 vallási kultusz központja: Zeusz, Athéné, Dionüszosz, Aszklepiosz, a gyógyító isten (akit Megmentőnek neveztek). A császárkultusz tartományi központja. Az első tartományi város, mely engedélyt kapott egy még élő császárnak (Augustus, Kr.u. 29) szentelt szentély építésére. Több vértanút ismerünk név szerint.

2:12: „akinél a kétélű éles kard van” (ld. 2:16 is): a tartományi fővárosban székelő prokonzulnak „kardjoga” (*ius gladii*) volt: a halálos ítéletet ő maga végrehajthatta a bűn elkövetőjén. Itt Krisztus úgy mutatkozik be, mint akié ez a hatalom, a híveknek nincs félnivalójuk.

2:13: Sátán trónusa: ld. fentebb a Zeusz-oltárról és császárkultuszról tett megjegyzéseket. Antipász: „hűséges tanúm”, ld. 1:5, mely Krisztusról állítja ezt.

2:14: Bálámhoz ld. 4Móz 22-25. Bálám a korrumpált és korrumpáló vezetők prototípusa. Paráználkodás: pogány szentélyeknél gyakori volt a kultuszi prostitúció, ill. az áldozati lakomák utáni szexuális szabadosság (vö. Csel 15:20-29).

2:15: ld. 2:6.

2:16: rejtett manna: egy korabeli zsidó hagyomány szerint a szent ládába helyezett mannákat Jeremiás elrejtette a Messiás visszajöveteléig, hogy az az igazakat táplálja. A rejtett manna a bálámíták tisztátalan ételével szemben tiszta és tápláló. Fehér kövek: 1. Törvényszéki esküdtek fehér követ dobtak egy urnába a vádlott ártatlanságának kifejezésére. 2. Rabbini tanítás szerint a mannával együtt értékes kövek is hullottak annakidején az égből. 3. Az ún. *tessera* volt a belépőjegy [és nem belépőhegy, ahogy először írtam] a római estélyekre, valamint a császár által szétosztott *tessera* a szegények gabonajegyeként szolgált; a sportrendezvényeken a győztes kitüntetéseként; közkedvelt gladiátorok „nyugdíjazási okmányaként”.

Andrástól: Kérem, hogy feltétlenül olvassátok el az Őlelésben sorozatból a „Dicsőítsétek Istent a testetekben!”, valamint az „A keresztyén gyülekezet és a szexuális bűn” c. ige hirdetések. Megtalálhatóak a honlapunkon is, az ige hirdetés/írott ige hirdetés/Sorozat a szexualitásról alatt, vagy e-mailben el tudom küldeni, ha valaki kéri. Az elsőben szó esik a bálványimádás és a

paráznaság kapcsolatáról, a másodikból pedig megtudhatod, hogy milyen fő irányelvek mentén kezelhetjük a paráznaság kérdését a gyülekezetben. Ezek ismerete fontos a jelen beszélgetéshez.

b) Bevezetés, jégtörő

Nincs ötletem...

c) Igeolvasás: Jel. 2.12-17

d) vv.12-13. A pergamoni gyülekezet helyzete

Ha a csoport tagjai nem kapták meg előre Tamás bevezetőjét (ld. fent), akkor ismertesd Pergamon helyzetét. Fontos, hogy érezzétek és értsétek, milyen körülmények közt élnek a keresztyének ebben a városban. Zeusz temploma mindenhol látható, hiszen a város felé magasodó hegyen épült. A császárkultusz eleven, és a város büszke rá. Aszklépiosz kultusza a gyógyítás/gyógyulás kérdésében, Pergamon híres könyvtára (több, mint 200.000 tekeres, innen a pergamen elnevezés) az ismeret, a tudomány tekintetében meghatározó. Mindez Krisztus uralmán kívül igen élhető életet biztosít. A hatalmas intézmények, nagy erejű vallásos kultuszok át-meg átjárják a pergamoni polgár mindennapi életét. A kérdés: van-e élet Krisztusban mindezekon kívül? Mit jelent Krisztushoz hűségnek lenni egy istentelen társadalom nyomásai alatt?

„Tudom, hol van a lakóhelyed...” Vajon – a fentiek fényében – miért ezzel kezdi Jézus a levelét? Hogyan határozza meg a környezet a keresztyének hitét és életét? Beszéljétek meg, hogy melyek azok az erők/ideológiák/intézmények, amelyek a mi életünket a legerősebben befolyásolják? Van-e bármi olyan, amit sátáninak (ld. *A Sátán trónusa* kifejezés) neveznél?

Mit jelent ezzel szemben *ragaszkodni Jézus hitéhez*? Hol küzdünk a környezettel és milyen árat/áldozatot fizetnek egyesek ezért (ld. Antipász mártíromsága)?

e) vv.14-16. Panasz és felhívás megtérésre

Ne vesszünk el a magyarázat részleteiben. Miután Bálám nem átkozta meg Izraelt, Izrael bálványimádásba bocsátkozik és paráználkodik Moáb lányaival (4.Móz. 25.1-3, vö. 31.6). Hasonló történhetett Pergamonban, ld. Tamás megjegyzéseit. Bennünket itt az érdekel, hogy bálványimádás és paráznaság hogyan áll kapcsolatban egymással a mai társadalomban – és hogyan érinti ez a mi életünket.

Két bűnt nevez néven Jézus a gyülekezet életében: bálványimádás és paráznaság. Először próbáljuk megérteni ezeket külön-külön: milyen kihívást jelenthetett a bálványimádás a keresztyének számára Pergamonban? És ma? Hogyan függhet ez össze a paráznasággal – akkor? És ma?

Itt parázs vitára (is) számíthatunk. Ezért kértem fent az igehirdetések elolvasását.

v. 16. Mit jelent megtérni ebben a helyzetben? Ha „vannak olyanok” (2X is!, v. 14 és 15), akik benne vannak ebben, akkor nem mindenki érintett. Miért az egész gyülekezetet hívja Jézus megtérésre? Milyen felelősségünk van egymás iránt? Egymás megintésében, a testvéri közösség megélésében két szélsőség között kell megtanulálnunk a helyes utat: kemény ítéletkezés – a dolgok lagymatag elkenése. Hogyan tarthatunk egyensúlyt az igazság és a szeretet gyakorlása között? Mire hív ez bennünket, egy hcs tagjait az egymással való kapcsolatban?

„Különb...” Mi történik, ha elmarad a megtérés? Hogyan harcol Jézus (vö. v.12, valamint: Zsid.4.12)? (John Stott: „Krisztus evangéliuma, amely megmenti azokat, akik engedelmessé válnak, elpusztítja azokat, akik ellenállnak neki.”)

f) v.17. Az ígéret

Két értékes ajándékról esik itt szó: az elrejtett manna, és a fehér kövecske, amelyre új név van írva (vö. 3.12). Aki megtagadja magától a bálványáldozati hús lakomáját, ill. az ezzel együttjáró paráznaságot, azt Krisztus valami mással fogja táplálni. A kövecskével kapcsolatban talán a Tamás

által írt 3. pont a leghasználhatóbb itt: Krisztus meghív, hogy belépünk a mennyei nagy vacsorára, a Bárány mennyegzőjére. Beszélgessetek arról, hogy Krisztusnak ez az ígérete az örök életről milyen erővel tud bennünket kitartásra, hűségre indítani a jelenben!

6) Jel. 2.18-29: A thiatirai levél

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Thiatira városa, és egyéb szövegmagyarázati szempontok (Czövek Tamástól)

Thiatira, 2:18-29

A leghosszabb, legnehezebben érthető levél, mely a hét közül a legjelentéktelenebb és legkevésbé ismert városnak íródott. A magyarázati nehézségek ebből adódnak. Thiatirában virágzott az ipar, számtalan céhről tudunk: kelmekészítők, gyapjúfonók, vargák, fazekasok, pékek, kelmefestők, szabók, bőrkészítők, bronzkovácsok, rabszolga-kereskedők. Mivel a céhek vallásos szokásokat is ápoltak, a keresztény közösségre vallási és gazdasági fenyegetést jelentettek. A céhek vallási gyakorlata a tagság feltétele volt, így a Krisztus követésére vállalkozóknak választaniuk kellett: vagy a pogány szokások (pl. pogány ételáldozati lakomákon való részvétel, *amely gyakran szexuális orgiába vezetett. Vö. céges bulik??? - LA*), vagy Krisztus követése. Az utóbbi melletti döntés társadalmi és gazdasági elszigetelődéshez vezethetett. A város mellett állt Szibilla Szambathé szentélye, egy jóshely, a szinkretizmus melegágya. A város védőistensége Türimnosz volt (a görög napisten, Apolló megfelelője), aki egyszersemind a céheket is védte.

2:18: „Isten Fia”: a Jel csak itt használja Jézusra ezt a címet. Mivel a 27.v. a Zsolt 2:9-et idézi, a Jézusra való ilyen utalás oka a Zsolt 2:7 lehet: „Ezt mondta nekem [Isten]: Az én fiam vagy! Fiammá fogadtalak ma téged!” Jézus ezen megjelölése éles ellentétben áll Apolló Türimnosz helyi kultuszával, melyhez a császár kultusza társult, akit a testet öltött Apollónak tekintettek; mindkettőt Zeusz fiaként tiszteltek. „Olyan a szeme, mint a tűz lángja, és a lába hasonló az aranyérchez”: ld. 1:14-15; Dán 10:5-6. „Lába hasonló az aranyérchez”: inkább: „hasonló a bronzhoz”, az erő és dicsőség jelképe.

2:20: Jezábel (ld. 1Kir 16:29kk; 18:1-19:2), paráználkodás, bálványáldozati hús: a gyülekezetet a megalkuvás fenyegeti, hogy a városhoz, ill. a céhekhez igazodjon, ne pedig Urához. A Jezábellel való párhuzam a királyné minden másként gondolkodó elleni szigorú fellépésére is utalhat, mely Thiatirában szintén megismétlődhetett a keresztényekkel szemben.

2:22: „ha meg nem térnek cselekedeteiből”, több kézirat szerint: „ha meg nem térnek [Jezábel] cselekedeteiből”: egyéni és közösségi felelősség különbsége, ld. Dán 9:4-14.

2:24: Sátán mélységei: 1. A megalkuvók büszkélkedhettek azzal, hogy ismerik „Isten mélységeit”, amik valójában a Sátán mélységei János szerint. Az ofíták (korai gnosztikus szekta) elvetették az ÓSZ istenét, amit azzal is kifejezésre juttattak, hogy a kígyót (görögül *ofisz*) imádták az emberiség felszabadítójaként. 2. Ahhoz, hogy a hívő teljesebben átélje Isten kegyelmét, meg kell ismernie a gonosz és bűn mélységeit. Későbbi gnosztikusok azzal dicsekedtek, hogy a hívek csak a Sátán erődítményébe való belépés által ismerhetik meg hatalmának véges voltát, s csak így győzhetnek. Mivel a hívő lelkére nincs az hatással, hogy testével mit tesz, Jezábel talán azzal érvelt, hogy a thiatirai gyülekezetnek részt kell vennie a pogány céhlakomákon (még ha ezek a Sátán mélységeihez vezettek is), hogy bizonyítsák, Isten kegyelmét mennyire nem képes a gonosz ereje befolyásolni.

2:26-27: ld. Zsolt 2:8-9. Vasvessző: állatok védelmezésére szolgáló pásztorbot.

2:28: hajnalcsillag: Dán 12:3-ban az igazak halhatatlansága.

Andrástól: Ez a levél több mindenben folytatja az előző csoporton megkezdett témákat, nevezetesen a paráznaság ill. a gyülekezeti fegyelem kérdését. Éppen ezért azt javaslom, hogy bátran vigyük tovább az előző heti beszélgetést, annak fényében, meddig és mire jutottunk akkor. Fontos, hogy amikor az egyházfegyelemről esik szó, tudatosan kilépjünk a paráznaság kérdéséből, és ezt hangsúlyozzuk is. Nagyon sok más terület van, amelyre nézve felelősek vagyunk egymásért, tartozunk egymást figyelmeztetni, meginteni, imádságban hordozni.

b) Bevezetés, jégtörő

Nincs ötletem...

c) Igeolvasás: Jel. 2.1-29

d) v.16. A thiatirai gyülekezet

Milyen képet adnak Jézus szavai a gyülekezetről? Próbáljátok ennek alapján elképzelni, leírni a gyülekezet életét. Használjátok képzelőerőteket: melyik kifejezés mögött milyen gyülekezeti élet, lelkiség állhatott? Összehasonlítva az efézusi gyülekezettel: milyen szembetűnő különbséget láttok? („nincs meg már benned az első szeretet” – „utóbbi cselekedeteid többet érnek az elsőnél” – thiatira egy élő, növekvő, fejlődő gyülekezet).

e) vv. 20-21. Jézus panasza

Jezábelrel kapcsolatban ismertesd, a fentieket. A bálványáldozat és paráznaság kérdéséről előző alkalom esett szó. Ezért érdemes arra koncentrálni, hogy a gyül. vezetője (? – angyala), hogyan viszonyul ehhez. Jézus nehezményezi, hogy a vezető/gyülekezet eltűri Jezábel ténykedését. Szerintetek mit kellett volna tennie/tenniük? Kicsit személyesebben: Éreztél-e már olyat, hogy egy testvéredet meg kellett volna intened? Mit tettél? Milyen következményekkel járt ez? Volt-e olyan, hogy téged szembesített egy testvéred valamilyen bűnnel? Hogyan reagáltál? Szerinted kell-e, hogy egy gyülekezet tagjai úgy tekintsenek egymásra, mint akik így is felelősek vagyunk egymásért? Mi ebben a lelkipásztorok és presbiterek szerepe? (Pl a lelkipásztor szerepe a tanítás. Ha az ígét nem tanítjuk, akkor az annak való engedelmisséget nem is kérhetjük számon.) (Ha szeretnétek ezt a kérdést jobban kibontani, érdemes a Mt. 18.15-18 alkalmazásáról beszélgetni.)

f) vv. 2-23. Jézus ítélete

Milyen képet találunk itt Jézusról? Ez hogyan viszonyul a te Jézus képedhez? (Jézus, mint bíró jelenik meg – a bíró képe ma gyakran háttérbe szorul...)

g) vv. 25-29. Jézus ígérete

Aki győz, részesül Jézus bírói és királyi tisztében. *Vö. Heidelbergi Káté idevágó részei:*

31. Kérdés: Miért neveztetik Krisztusnak, azaz Felkentnek?

Felelet: Azért, mert Őt az Atya rendelte és Szentlélekkel felkente a mi legfőbb prófétánkká és tanítónkká, ki nekünk a mi váltságunk felől az Istennek titkos tanácsát és akaratát tökéletesen kijelentette, és a mi egyetlenegy főpapunkká, ki az Ő testének egyszeri áldozatával minket megváltott és érettünk az Atya előtt könyörgésével szüntelenül közbenjár, és örökkévaló királyunkká, aki minket igéjével és Szentlelkével kormányoz és a nekünk szerzett váltságban oltalmaz és megtart.

32. Kérdés: És te miért neveztetel keresztyénnek?

Felelet: Azért, mert hit által Krisztusnak tagja, és így az ő kenetének részese vagyok; azért, hogy az Ő nevét valljam, magamat neki élő hálaáldozatul adjam; és **hogy ebben az életben a bűn és a Sátán ellen szabad lelkiismerettel viaskodjam, ez élet után pedig az örökkévalóságban Krisztussal minden teremtményen uralkodjam.**

Erről, úgy gondolom, érdemes beszélgetni, ill. a hcs-t kicsit tanítani a keresztyén ember királyi tisztére, ami összefüggésben van az egyházfegyelemmel is.

7) Jel. 3.1-6: A szardiszi levél

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Szardisz városa, és egyéb szövegmagyarázati szempontok: lelki halál (Czövek Tamástól)

A legkeményebb levél. A gyülekezetet oly kevésbé érdeklik a tévtanítások, ill. annyira kevésbé van kitéve külső zaklatásnak, hogy csak arra következtethetünk, a gyülekezet a pogány környezettel igen jó kapcsolatot ápolt, ám lelkileg halott volt. Ez az oka a

3:1 ítéletének: „halott vagy”. 7 csillag: 1:20: gyülekezetek angyalai. 7 lélek: talán az isteni Lélek hatalmának teljes gyakorlására utal.

3:2: „Ébredj fel”, talán helyesebb: „Légy éber/résen”. Tekintve, hogy a város története során 2x is elesett (Kr.e. 6. és 3.sz.) mindkét alkalommal az éberség hiányát kihasználva. Ha tehát valaki szilárdnak, sebezhetetlennek tekinti magát, könnyen elbukik. „...nem találtam cselekedeteidet teljesnek”: a szardiszi gyülekezet is minden bizonnyal lelkesen kezdte követni Krisztust, és engedelmességni neki, ám ez abbamaradt, ugyanúgy, ahogy a város lerombolt (Kr.e. 499) Artemisz-szentélyét Nagy Sándor alatt elkezdték újjáépíteni, ám sosem fejezték be.

3:3: „mint a tolvaj”: Az ÚSZ-ben ez egyébként Krisztus második eljövételére utal, itt egy közeli, félelmetes látogatásra.

3:4: „akik nem szennyezték be a ruhájukat, és fehérben fognak járni velem együtt”: Asia Minorban a szennyes ruha kizárta az istentiszteletről az illetőt, és az istenségre nézve szégyen volt. Szardiszról azt is tudjuk, hogy híres volt ruhakészítő és -festő műhelyeiről.

3:5: „Aki győz, azt öltöztetik fehér ruhába”: feltehetően a tisztaságra, megalkuvás elutasítására való utalás. „nevét nem törölöm ki az élet könyvéből”: vö. 2Móz 32:32-33; hasonlóan, ha egy bűnöző nevét kitorölték egy Asia Minor-i város polgári nyilvántartásából, elvesztette polgárjogát/állampolgárságát. „...vallást teszek nevére az én Atyám előtt és angyalai előtt”: vö. Mt 10:32.

b) Bevezetés, jégtörő

Megtörtént már velünk, hogy valamit kipróbáltunk, vagy egy csoporthoz csatlakoztunk, aminek sokkal jobb híre volt, mint amilyenek azt végül találtuk? Mit éltünk át, amikor kiderült a valóság?

c) Igeolvasás: Jel. 3.1-6

d) v.1-4 A szardiszi gyülekezet: az neved, hogy élsz, pedig halott vagy!

Milyen képet adnak Jézus szavai a gyülekezetről? Mit neveznek ma élő és halott gyülekezetnek? Írd le szavaiddal e kétféle gyülekezetet! Szerintetek melyek a legfőbb kritériumai egy élő gyülekezetnek?

A szardiszi gyülekezet cselekedetei nem „teljesek” Isten szemében. Feltehetőleg sok minden történik a gyülekezetben, aktívak, elfoglaltak, részt vesznek a város életében - látszólag pezsgő élete van a gyülekezetnek? Mit hiányol Jézus? Mi az, amit ő keres a sok program közepette? Vö. v. 4 – vajon mi Jézus panasza? Mi szennyezi be ma a keresztyének ruháját? A világi befolyáshoz lsd. Róm. 12.2, 1Jn. 2.15. *(Láss lent egy korabeli feljegyzést a keresztyének életéről!)*

Sokan jönnek Gazdagrétre, mert azt hallották, hogy ez egy élő gyülekezet. Néhányan lehet, hogy csalódnak. Látunk-e valami hasonlót, mint Szardiszban? A sok program, alkalom mellett vajon mit kér rajtunk Jézus számon? Akár személyes, akár gyülekezeti életünkben: őszintén gondoljuk át, mást mutatunk-e kifelé, mint amilyenek valójában vagyunk? *(Vezetők, legyünk bölcssek! Nem az a cél, hogy egy-két – keserű vagy csalódott - ember hangulatot keltsen, és elkezdje a gyülekezetet*

kritizálni. El lehet mondani, amit gyengeségnek érzünk, de csak úgy, hogy közben tudatosítjuk: mindannyian ennek a gyülekezetnek vagyunk a tagjai, és felelősek vagyunk egymásért és a közösségünkért.)

e) v.1-5 Jézus felhívása

Jézus szavai 5 erőteljes felhívást közölnek a gyülekezettel: ébredj fel, erősítsd, emlékezzél, tartsd meg, térj meg. Próbáljátok egyenként értelmezni ezeket, mint a halálból való megújulás, a lelki felébredés kifejezéseit! Mit jelentenek ezek itt és most nekünk – személyesen és gyülekezetre nézve?

v.5. Mi történik azzal, akik nem ébrednek fel, nem térnek meg? (Nevüket kitörlik az élet könyvéből, Jézus nem tesz vallást mellettük). Mit jelent számodra ezek ellenkezője? Motivál-e a mindennapokban az igaz és szent életre? Miért igen/nem?

Az ún. Diognetiuszhoz írott levél (szerzője ismeretlen) kb. Kr. u. 130-ból tartalmazza az alábbiakat a keresztyénekről:

"saját hazájukban laknak - mégis jövevényként,
mindenben résztvesznek polgárokként - mindent elviselnek, mint idegenek,
bárhol idegenben is otthon vannak - de minden haza idegen számukra
mint mindenki más házasodnak, gyermeket nemzenek - de magzatot nem hajtanak el,
közös az asztal, amelyhez letelepednek - de nem közös az ágy,
testben vannak ugyan - de nem test szerint élnek,
a földön élnek - de a mennyben van polgárjoguk,
engedelmeskednek a törvénynek - de életükkel felülmúlják a törvényt,
mindenkit szeretnek - mindenki üldözi őket,
szegények - és sokakat gazdagítók,
mindenben szűkölködnek - és mindenben bővülködnek,
megalázzák őket - és ők tiszteletet tanúsítanak,
jótevők - akiket gonosztevékként üldöznek,
amikor megbotozzák őket, örvendeznek, mint akik az életre támadnak,
akik gyűlölik őket, nem tudják megmondani gyűlöletük okát."

8) Jel. 3.7-13: A filadelfiai levél

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Filadelfia, 3:7-13: kitartás hiányának veszélye (Czövek Tamás)

A város egy tágas völgy keleti végén feküdt. Stratégiai fekvésével ellenőrzése alatt tartotta a Míziába, Lídiába és Frígiába vezető kereskedelmi utakat, ami miatt a „Keleti kapu” névvel illették. Fontos és gazdag kereskedőváros. A város otthona volt a Germanicus-kultusznak (Tiberius császár – uralkodott 14-37 – fogadott fia, sikeres hadvezér és konzul).

Meglepő párhuzamok a szmirnai gyülekezethez írt levéllel. Csak e 2 részesül kizárólagos dicséretben; ugyanazokat a témákat találjuk mindkettőben.

3:7: „Szent”: Isten gyakori megjelölése a Bibliában (Ézs 40:25; Hab 3:3; Mk 1:24; Jn 6:69), itt Krisztussal kapcsolatban. „Igaz”: 1. ha „eredeti, hamisítatlan” értelemben vesszük: a filadelfiai zsidók állítását hivatott cáfolni, hogy ti. Jézus hamis Messiás. 2. Ha az ÓSZ-i értelemben („megbízható, hűséges”) értjük: a filadelfiai hívek biztatása, hogy Jézus nemcsak elkezdte messiási munkáját azzal, hogy őket elhívta, hanem azt véghez is fogja vinni, hű marad hozzájuk. „Dávid

kulcsa”: a királyi ház feletti korlátlan hatalom jelképe → az új Jeruzsálemből kizárás ill. oda belépés jogának kizárólagos hatalma (vö. Ézs 22:15-25). Jézus tehát a dávidi Messiás, aki teljhatalmat gyakorol a mennyei világba való belépés felett. Ez a kijelentés talán a helyi zsinagógának a zsidókeresztényeket kizáró gyakorlata ellen irányult.

3:8: Az új fordítás melletti másik fordítási lehetőség: „Tudok cselekedeteidről (íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be), bár kevés erőd van, mégis megtartottad az én ígémet, és nem tagadtad meg az én nevemet.” „Nyitott ajtó”: 1. a missziós tevékenység metaforája (1Kor 16:9), ld. Filadelfia fekvését („Keleti kapu”); azaz a gyűl.nek kivételes lehetősége adatott a frígiai városok felé az evangélium terjesztésében. 2. 3:7 a messiási királyságról beszélt, melynek kulcsa Krisztus kezében van: neki van egyedül hatalma kinyitni és bezárni az ajtót. A filadelfiai keresztényeket kiközösíthették a zsinagógából (3:9), ám Isten mennyei királyságából nem zárhatják ki, mert annak az ajtaját Krisztus őrzi. Noha a gyűl.nek kevés hatalma/befolyása van a városban, hűségesek maradtak, s nem tagadták meg Krisztust.

3:9: A zsidók meggyőződése, hogy Isten népéhez etnikai úton lehet tartozni (körülmetékedéssel lehet zsidóvá válni). Ezt a keresztények cáfolták (ld. Gal 6:16; Róm 2:28-29). A zsidók Jézus és követői elutasításával és szidalmazásával a „Sátán zsinagógájává” váltak (vö. Jn 8:44; kérdés, ezt a minősítést ma, egy egészen más történeti helyzetben mennyire lehet használni a zsidókra). „Neked adok...” 1. megtérnek Krisztushoz; 2. megértik, hogy a gyülekezet valóban Isten népe”. Ez utóbbi értelmezést a korabeli zsidó eszkatologikus várakozás is ironikusan erősíti: a pogány népek Izraelhez járulnak, hogy szolgálóiként leróják adójukat és Izrael Istenéhez csatlakozzanak (vö. Ézs 2:1-4; 45:14; Zsolt 47). Ám Jézus szerint a szerepek megcserélődnek: a zsidók fogják a pogányok szerepét játszani.

3:10: a gyülekezet hűségéért Krisztus is hűséges védelmet, támogatást ígér 1. az eljövendő megpróbáltatásokban; 2. a végső ítéletben.

3:11: „Eljövök hamar”: vö. 2:5, 16; 3:3. „koronádat”: eredetiben „koszorúdat”: ez járt a sportrendezvények győzteseinek. Filadelfia híres volt ezekről.

3:12: „oszlop”: szilárdsága és tartóereje miatt az állandóság (pl. megbízható vezető) metaforája (Gal 2:9; 1Tim 3:15). Filadelfiát 17-ben 11 másik várossal romba döntötte egy hatalmas földrengés; sok polgár elmenekült a városból. Így ez az ígélet különös erővel bírt a gyülekezetnek. A császárkultusz tartományi papja hivatali ideje végén a templomban felállította névvel ellátott szobrát (bár Filadelfiában 213 előtt ilyen nem létezett). Salamon templomában egy Jákin és egy Boáz nevű oszlop állt (1Kir 7:21). Az oszlop szilárdsága Eljákimmal is ellentétben állhat, akinek szöggént apja házának terhét kellett viselnie, amíg ki nem lazul (Ézs 22:23-25). „Istenem nevét, és az én Istenem városának, az új Jeruzsálemnek a nevét, amely a mennyből száll alá az én Istenemtől, és az én új nevemet”: a hűségesek Istenhez tartoznak, az új Jeruzsálem polgárai, és a Messiással vannak kapcsolatban, akinek testet öltését, annak jelentőségét lehetetlen felmérni, csak visszajövetelekor leszünk képesek. Filadelfia története során 2x is új nevet kapott (Neocaesarea, Flavia) az uralkodó iránti hálája kifejezéséért.

b) Bevezetés, jégtörő

Kezdőknek ☺: Mikor és honnan zártad utoljára ki magad? Mit tettél? Mi történt?

Haladóknak: Beszéljétek meg olyan helyzeteket, amikor valamit minden áron szeretettetek volna megcsinálni, sokszor megpróbáltátok, és mégsem sikerült...

c) Igeolvasás: Jel. 3.6-13

d) v.7. Aki szól

A bevezetőben utalás történt arra, hogy a Szent és az Igaz „teljhatalmat gyakorol a mennyei világba való belépés felett.” Milyen érzéseket kelt bennetek ez a Jézus-kép? Hogyan viszonyultok ahhoz, hogy ő kinyit és bezár – és döntései megváltoztathatatlanok?

e) vv. 8-11. Intelmek és ígéretek a gyülekezetnek

A következő kérdésekben ennek a szakasznak 3 nagy témáját dolgoztam fel: kitartás az erőtlenségben; nyitott ajtó, mint lehetőség; zsidók leborulása.

Gyakran érezzük, hogy azért nem tartottuk meg (figyelem! „tart” ige 4X e rövid szakaszban!) Isten Igéjét, mert gyengék vagyunk. (v. 8) Talán még kifogásként, magyarázatként és megjelenik ez alkalmanként az életünkben. Gondolkozzunk, beszélgessünk Jézus „mégis” szaván! Hogyan tekint Jézus a gyülekezetre? Hogyan hallhatja a gyülekezet, aki gyengén is megküzdött a hitéért, ezeket a szavakat? Mit jelent számukra Jézus ígérete a 10. v-ben? Hogyan és életünk mely területén szólít ez meg bennünket?

Lsd. A nyitott ajtóról írtakat fent. Vajon hogyan függ össze a nyitott ajtó ajándéka a gyülekezet hűséges kitartásával? Próbáljuk összekötni a két értelmezési lehetőséget: Milyen missziói felelősséggel bír, ha a zsinagógából való kizárás ellenére Jézus beengedte őket a mennyei királyságba? Beléphet-e egy gyenge, de hűséges gyülekezet egy elkötelezettséget, kitartást követelő missziói munkába? Különösen akkor, amikor újabb üldözésekre számíthatnak (v. 10 – kísértés órája eljön a világra...)?

Mindezek fényében gondolkozzatok gyülekezetünkről! Van-e előttünk nyitott ajtó? Szükséges lenne-e egy önmagunkon túlmutató missziói munka az életünkben?

Ha van idő, személyesen is reflektáljatok arra, hogy van-e valami, amire nézve Jézus nyitott ajtót adott elénk? Milyen félelmeink vannak a belépéssel kapcsolatosan?

Vajon mit gondol a filadelfiai gyülekezet, ha korábbi ellenségeik – A Sátán zsinagógája – közül néhányan eljönnek és leborulnak előttük? (azaz megtérnek) Miben erősíti meg a gyülekezetet, hogy Krisztus igazolja ezzel őket? Milyen veszélyei lehetnek egy sikeres missziói munkának?

f) vv. 11-12. A végső ígélet.

A gyülekezet, amely vállalja, hogy belép a Krisztus által eléadott lehetőség ajtaján, nem a kényelmet, önmaga megerősödését, biztonságát választotta. Ennek fényében mi a jelentősége a Jézus által használt képnek?

Imádkozzatok, hogy ne akarjunk belépni ajtókon, amelyeket ő becsukott, de készen legyünk belépni minden ajtón, amit Krisztus megnyitott!

9) Jel. 3.14-22: A laodiceai levél

a) Bevezető gondolatok a vezető részére (Czövek Tamás)

Laodicea, 3:14-22: langymelegség

A város 2 fontos kereskedőút találkozásán feküdt. A római uralom alatt Frígia leggazdagabb városává lett: a juhtenyésztésből kitűnő, fényes, fekete gyapjút nyertek, mely híressé tette. A gyapjúból szőtt tunikát *trimitá*-nak hívták, amely annyira elterjedt a Birodalomban, hogy a kalcedoni zsinaton (451) a város neve már Trimitaria volt. A város gazdagságát jelzi, hogy a 60-a pusztító földrengést követő újjáépítéshez nem kért Rómából segítséget. A város híres volt bankjairól. Tacitus: „Laodicea a romokból a saját erejéből és bármilyen tőlünk kapott segítség nélkül épült fel.” A város szintén híres volt orvosi iskolájáról és orvosairól. A laodiceai szemkenőcs híres volt, ami messze földön keresett volt. A város gyengéje, hogy vízben igen szegény volt, ezért a vizet vezeték révén kellett a városba hozni. Laodicea volt a császárkultusz központja.

3:14: „Ámen”: ld. Ézs 65:16; Krisztus megbízható, szemben a laodiceai gyűl.tel. „Isten teremtésének kezdete”: ld. Kol 1:15kk (Kolossé csak néhány km-re volt Laodiceától); Péld 8:22.

3:15-16: 1. a szomszédos Hierapolisz meleg forrásairól volt híres. Mire az onnan érkező meleg víz Laodiceában ért, langyos lett → a gyűl. lelki buzgalmának hiánya. 2. Hierapolisz meleg, gyógyító vizeivel és Kolossé hideg, tiszta vizével Laodicea élvezhetetlen és használhatatlan vize van szembeállítva → tetteik meddőek.

3:17: ld. i. pont. A lelki önelégültség óhatatlan következménye mindenfajta helyes önismeret.

3:18: irónia: azt a tanácsot kapják, hogy épp azt szerezzék be, amiben bővülködnek, s amire büszkék. „Fehér ruha”: ld. i. pont. A szép ruha tiszteletet jelentett.

3:20: A megtérésre való felszólítás nem a gyülekezeten kívül állóknak (meg nem térteknek) szól, hanem Isten népének (mint általában az ÓSZ-ben), a gyülekezetnek, akár egyénileg, akár közösségre értendő is az. Vak önelégültségükben kizárták a feltámadt Krisztust, és növekvő közönyt tanúsítottak iránta. A közös étkezés bensőséges közösséget és barátságot jelzett.

3:21: ld. Mt 19:28; 2Tim 2:12.

b) Énekjavaslat:

457. *dics.;* *Szívem kihűl ne hagyj....* (erre az igére épül a szövege); *Forrás: Ó mindnyájan, akik szomjaztok* (pl. ez utóbbit lehetséges a beszélgetés után, imádság előtt cd-ről meghallgatni. Nagyon erőteljes lehet az ige után.)

c) Bevezetés, jégtörő

(Csak kezdőknek!) Miben szereted a hideget, a forró, és a langyosat? Próbáljuk megcserélni a főneveket, amelyekhez ezeket a jelzőket ragasztottuk. Mire jutunk?

Haladóknak: lsd. a két kérdést a langyos keresztényről, gyülekezetről. Ezekkel is lehet kezdeni a csoportot, még az igeolvasás előtt!

d) Igeolvasás: Jel. 3.14-22

e) vv.15-17. A gyülekezet állapota

Csoportvezetőknek: Benyomásaink alapján indulunk el ebben a beszélgetésben. Fontos! Az ige fényében próbáljuk az első két kérdésre adott válaszok után megérteni, mi a langyos keresztyénség. Az első két kérdésre elhangzott válaszokat később korrigáljuk ennek fényében!

Beszélgétek meg, milyenek képzeltek el egy langyos gyülekezetet? Melyek a jellemzői, milyenek a mindennapjai?

Hasonlóképpen, milyen az az ember, akire azt mondanád: „langyos keresztyén”? (Ne féljünk az „önéletrajzi” elemektől...)

v. 17. Hogyan látja a laodiceai gyülekezet önmagát? Hogyan látja őket Jézus? Mi lehet ennek a szélsőséges ellentétnek az oka? Hogyan határozza meg a város (társadalom, kultúra), amiben élünk, a lelkiségünket? (Ezen a ponton van jelentősége a bevezetőben leírtaknak, amire a vezető mutasson rá. Úgy tűnik, hogy a laodiceai keresztények gazdagsága, a város magabiztos, büszke lelkisége rányomja a bélyegét a keresztényekre is.) Mindezek fényében: mit mondanánk most arról, hogy milyen egy langyos gyülekezet, egy langyos keresztyén? Hogyan változtatja ez meg azt, amit korábban, első hallásra (vagy a jégtörőben) mondtunk? Mi magyarázza Jézus kemény szavait („kiköplek a számból”) és mit jelentenek ezek?

f) vv. 16-20. Jézus ítélete és felhívása megtérésre

Mi áll a jézusi kemény beszéd mögött? (v.14, v.19) Mit tanácsol Jézus a gyülekezetnek? (v. 18. – **végig tőlem!** – fogyasztói/kereskedelmi nyelvezet) Próbáljátok megfogalmazni hasonlóképpen: mit tanácsolna nekünk (azaz mit kellene vennünk/vásárolnunk tőle? – nyilvánvalóan a javak allegóriájáról van szó, és nem az üdvösség megvásárlásáról, vö. Ézs. 55.1)? Más szóval: hogyan lehet újra felforrósodni?

A tanácsokat megtérésre való felszólítás követi. Feltételezem, hogy ezek összetartoznak: a megtérés által szerezzük meg mindazt Jézustól, amiről beszél. Hogyan teheti meg ezt egy gyülekezet? Egy egyén?

v. 20. A jól ismert képet evangélizációs összefüggésben szoktuk alkalmazni. Próbáljunk arra figyelni, hogy vajon hogyan kopogtat itt és most Jézus közösségünk ajtaján? Miben halljuk, érzékeljük ezt? Vágyunk e szerető jelenlétére, köztünk és bennünk lakozására? Készek vagyunk-e őt beengedve mindenhova beengedni – azaz életünk egészét uralma alá engedni? (Végül is nem éppen ezáltal hagyjuk magunk mögött a langymelegséget – igen-is-meg-nem-is állapotot?)

g) vv. 21-22. A végső ígélet

Jonh Stott szavain elmélkedhetünk ennek az igének kapcsán: „Ha beengedjük Krisztust szívünk ajtaján, ő is beenged bennünket Atyja házába. Sőt, ha megengedjük, hogy Jézus az asztalunknál üljön, ő meg fogja engedni, hogy vele együtt a trónusán üljünk.”

10) Jel. 4-5 (két alkalom)

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Exegetikai megjegyzések: Isten trónusánál, 4-5. rész (Czövek Tamás)

A 4.r. látomásához ld. az Ez 1-et.

4:4: „24 vén”: 1. a babiloni panteonban 24 csillagisten volt, ennek lehet polemikus megfelelője a 24 vén, akik babiloni kollégáikkal szemben nem irányítják a földi eseményeket, hanem leborulnak a földi események irányítója előtt; 2. az ároni papság 24 szolgálatot teljesítő tagjának (ld. 1Krón 24:4-5) jelképes megfelelője, akik a mennyben tökéletes istentiszteleten dicsőítik Istent; 3. mennyei rend, amelynek feladata a 24 papi és 24 lévita rendhez (ld. 1Krón 24:4; 25:9-13) hasonlóan Istent szolgálni. Feladatuk királyi és áldozói, talán bírói is (ld. 20:4).

4:6: „üvegtenger”: valószínűleg a trónterem dicsőségét szolgálja; ld. Ez 1:22. „Négy élőlény”: feltehetőleg a trónt veszik körül; ld. az Ez 1 négy élőlényét.

4:8: az élőlények Istent dicsőítik, ahogy a szeráfok az Ézs 6:2-3-ban.

4:11: „Méltó vagy...”: így köszöntötték az uralkodó megjelenését a Római birodalomban a győzelmi menetek alkalmával. „Urunk és Istenünk”: Domitianus (81-96) rendelte el ennek a megszólításnak a használatát az uralkodó felé a császárkultusz idején.

5:1: „hétpecsétetes könyv” a világ sorsát tartalmazza.

5:3: ókori 3szintű világkép az egész világot magában foglalta.

5:4: „nagyon sírtam” látva, hogy a világ sorsának beteljesedése és így Isten győzelme késhet.

5:5-6: „hét szarva volt, és hét szeme”: tökéletes bölcsesség és hatalom; „győzött az oroszlán Júda törzséből” – amikor János megpillantja ezt az oroszlánt, az „megöletett Bárány”; a győzelem csak önfeláldozás és halál által volt lehetséges.

5:9-10: „új ének”: Isten nagy szabadító tetteit gyakran kíséri dicsőítés, azaz új ének (ld. 2Móz 15; Bír 5; vö. Zsolt 96, 98). A Jel teológiája szerint Isten mennyei uralma és világot kormányzása elválaszthatatlan a megöletett Krisztustól, szenvedésétől, halálától és így szerzett győzelmétől. „Méltó vagy arra, hogy átvedd a könyvet, és feltörd annak pecsétjeit, mert megöletté és véreddel vásároltad meg őket Istennek minden törzsből és nyelvből, minden nemzetből és népből; és királysággá és papokká tetted őket a mi Istenünknek, és uralkodni fognak a földön.” „Véreddel vásároltad meg őket”: nem annyira Krisztusnak a bűnünket tisztára mosó áldozati vérére van szó, mint inkább Krisztus szenvedéséről, mellyel a szenvedő gyülekezetet (a könyv üldözötteknek, szenvedőknek szól!) szerető szolidaritásával magáénak igényli, sőt, a megvetetteket uralkodókká és megbecsültekké teszi.

Míg a 4.r. a teremtő Istent dicsőíti (ld. 4:11), az 5.r.ben a hangsúly a „megöletett Báránra”, ezáltal a Megváltóra-megváltásra esik. A 2-3.r. 7 levele már bepillantást engedett a címzettek kísértéseibe, üldöztetéseiibe, szenvedéseibe. A 4-5.r. a megpróbáltatásokról felemeli tekintetünket a mennyei világ dicsőséges harmóniájába, ahol a gonosznak és szenvedésnek nincs helye. Ahogy Isten és a Gonosz küzdelme kibontakozik, időnként lesz rá lehetőségünk a harchoz erőt meríteni a megváltott állapot leírásából (ld. 7.r.; 14:1-5; 18.r.). A könyvet az Isten és Gonosz közti küzdelem leírása uralja, ám ezt a küzdelem kimenetelének felvillantása meg-megszakítja. Mi, a küzdelem résztvevői és szemlélői nem egy bizonytalan kimenetelű harcban veszünk részt, hanem egy olyanban, amit Isten Krisztusban megnyert.

A negyedik és ötödik részt fontos egyben látni. Ezért annak ellenére, hogy az alábbiakban két bibliatanulmány kérdéssort fogok közreadni, lehetséges úgy tartani az alkalmakat, hogy az egész szakaszt felolvassátok, és az egészről beszélgetek kétszer.

Az első szakasz a teremtésre, a második a megváltásra koncentrál. A mennyei istentiszteletben része van a Szentháromság Isten e két nagy cselekedetének.

Javaslom, hogy Tamás fenti bevezetőjéből a második szakasz alapján egy rövid bevezetőt tartsatok közvetlenül az igeolvasás előtt, vagy után. Ehhez érdemes elolvasni Tamás összefoglaló bevezetőjét is a Jelenések háttéréről (társadalmi-politikai háttér, ószövetségi háttér). Nem kell nagy előadást tartani, csak egy-két alapvető gondolatot megfogalmazni.

A jelen két kérdéssor összeállításában erősen támaszkodtam a „Serendepity Bible for Groups” c. kiadványra. Ennek alapján kétféle kérdéscsoporttal fogtok találkozni: az első a szöveg megértésére, a második az alkalmazására vonatkozik.

b) Bevezetés, jégtörő

Mi a legemlékezetesebb vihar, amibe valaha is belekerültél? Milyen volt?

Mit jelent számodra dicsőítés? – Vagy: Hallottátok már, hogy a mennyben milyen unalmas lesz mindig csak dicsőíteni Istent? Mit gondoltok erről?

c) Igeolvasás: Jel. 4 (esetleg 4-5)

d) Megértés

A 4-5 részek látomása egy nyitott ajtóval kezdődik, ahová János behívást nyer. Mit választ el, ill. mit köt össze ez az ajtó? Hol történik mindaz, aminek János részese? Mi a menny: az „idilli” világ, ahol nincs semmi rossz és gonosz? Az eljövendő, ahol majd nem lesz semmi rossz és gonosz? Vagy e helyen a jelen valóság lelki-szellemi oldala, azaz a földön történő események lelki vonatkozása? (Én az utóbbit tartom a helyes válasznak, LA).

Hogyan írja le János a trónon ülőt? Kik a 24 vén? (Tamás fenti megjegyzéseitől eltérően én szívesen látom ebben az egyház – Isten népe – teljességét, Izrael 12 törzse, ill. a 12 apostol, vö. 21.12-14). Mit jelképez az ő jelenlétük a mennyben?

Mi látható a trón körül? Próbáljátok megvizsgálni (legalább az említés szintjéig) ezek ószövetségi háttérét (1Móz. 9.12-17, 2Móz. 19.16-19, 25.31-40, 2Krón. 4.2-6, Ézs. 6.1-3, Ez. 1)! Milyen következtetésekre juttok e vizsgálat alapján?

Mi a kapcsolat a 4 élőlény és a 24 vén között? Mi a 24 vén dicsőítésének a középpontja?

e) Elmélyítés/alkalmazás

Képzeld bele magadat a mennyei jelenetbe. Te mit látsz? Mi hallasz? Mit érzel? Mi van rád a legnagyobb hatással?

Hogyan tudja dicsőítésünket/magasztalásunkat ez a jelenet meggazdagítani? Hogyan hathat a mindennapi életünkre, ha belegondolunk, ez most is történik? Mi a mi részünk ebben? Hogyan kapcsolódik a látottakhoz/hallottakhoz a mi vasárnapi istentiszteletünk?

11) 5. rész

a) Bevezetés, jégtörő

Mi volt a legcsodálatosabb kórus-, vagy zenemű, amit hallottál? Miért olyan emlékezetes ez?

Átélted-e már, hogy valamilyen csodálatod öröm, vagy jókedv közepette hirtelen sírni kezdtél valami miatt? Mesélj!

b) Igeolvasás: Jel. 5 (esetleg 4-5)

c) Megértés

A 4. fejezetben olvasott mennyei istentisztelet közepette egyszer csak hangos sírás hangjai zavarják meg a tökéletes harmóniát. Egy látszólag akár örökkévaló mennyei jelenetben megjelenik a dráma, a fájdalom, és ezzel: a világ élete, nyomorúsága – és megváltása!

Próbáljátok meg együtt megválaszolni a kérdést: Miért sír János? (És ehhez beszélni kell a következőkről: Mi lehet a hétpecsétes könyv? Mi a jelentősége? Miért nem méltó senki felbontani? Miért szükséges, hogy valaki felbontsa?)

Miért Krisztus az egyetlen méltó – mi teszi őt méltóvá („győzött” – azaz meghalt és feltámadt)? Milyen képpel írja le Krisztust a vén? És mit lát János? Hogyan lehet egyszerre oroszlán és bárány? Mi ennek a jelentősége? Hol jelenik meg a Bárány? Mi ennek a jelentősége?

Mi történik, amikor átveszi a könyvet? Mi az új ének jelentősége? (Lsd. a bevezetőben!)

Figyeljétek meg, hogy hány ének van az 5. részben! Melyiket kik éneklik? Mi a jelentősége annak, hogy az egész teremtett világ bekapcsolódik a Bárány magasztalásába? (24 vén, majd angyalok tízezrei, végül: teremtett világ)

d) Elmélyítés

A 4. vagy az 5. fejezet magasztalásába tudsz (most) könnyebben bekapcsolódni? Próbáld megfogalmazni, miért!

A 4. és 5. részek látomása mit jelenthetett a kis-ázsiai keresztények számára (gondoljatok a 7 gyülekezetre!)?

A bevezetőben Tamás azt írta a hétpecsétes könyv kapcsán: „Isten mennyei uralma és világot kormányzása elválaszthatatlan a megöletett Krisztustól, szenvedésétől, halálától és így szerzett győzelmétől.” Próbáljátok megfogalmazni a különbséget 2 olyan ember között, akiknek a hitében: **a.** Krisztus személyes megváltó, üdvösség forrása, de mindez csak individuális értelemben; **b.** Krisztus halála és feltámadása nemcsak a személyes élet megváltása, de az egész történelem kulcsa. Miben más ez utóbbi ember hite? Mi ennek a jele a mindennapi életében? Mit veszítünk el, ha Krisztust csak magunkra nézve látjuk megváltónak?

Hogyan kapcsolódik a látottakhoz/hallottakhoz a mi vasárnapi istentiszteletünk? Mire hív bennünket istentiszteleti életünk vonatkozásában a Jel. 4-5?

12) Jel. 6-7.: A hét pecsét

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

Exegetikai megjegyzések: **A négy lovas, az 5-6. pecsét, 6. rész** (Czövek Tamás)

A 4 lovashoz ld. Zak 1:8-17; 6:1-8. Zak-ban a lovak színének nincs különösebb jelentősége, itt a lovasok jellegét emeli ki: fehér – hódítás; vörös – vérontás; fekete – hiány/éhség; fakó/sápadt – halál. Zak-ban csupán bejárják a földet, itt pusztítást hoznak a földre. A 4 lovas általi csapásnak mind az ÓSZben (pl. 5Móz 32:23-25; Jer 15:3; Ez 5:16-17; 14:21), mind az apokrif művekben (Salamon zsoltárai 13:2-3) van párhuzama.

2 Fehér ló: 1. az evangélium „hódítása”. Ez az egyetlen lovas, melyet nem kísérnek csapások; 2. valószínűbb: a hódítások/militarizmus szelleme. Az ÓSZ-ben az íj a katonai hatalom/erőszak jelképe (Jer 51:56; Hós 1:5). 62-ben a pártusok (híres íjásznép) páratlan győzelmet arattak keleten a rómaiak felett, ami miatt Róma pártus hódítástól félt. A korona a győzelem jelképe.

3-4 Vörös ló: ha az 1. pecsét feltörése külső hódítást vezetett be, a 2. belső vizzályt (polgárháborút; ld. Ézs 19:2; Zak 14:13).

5-6 Fekete ló: az elhangzó árak igen magasak, ami a mérleggel együtt áruhiányra és háborúra utal. A rómaiak szerint a gabonahiány küszöbön álló isteni csapást jelentett. „De az olajat és a bort ne bántsd”: a lovasok általi pusztítás korlátozott. A 4. pecsét a föld negyedét érinti, a trombiták a föld harmadára hoznak pusztítást, a csészék pedig teljeset és véglegeset. 92-ben Domitianus (feltehetőleg a gabonatermelést serkentető) rendeletet adott ki, hogy az összes szőlő felét el kell pusztítani. Am ez az ellenállás miatt nem valósult meg.

7-8 Fakó ló: ld. Ez 14:21. Hádész (nem pokol!) a Halál birodalma és csatlósa.

9 „azoknak a lelkét, akiket az Isten igéjéért öltek meg”: feltehetőleg keresztény vértanúk.

11 Isten tervében még több szenvedés szerepel követői számára, amíg az be nem telik (szintén gyakori motívum az apokaliptikában).

12-14 ilyen jelek pogány és zsidó-keresztény végidő-leírásokban egyaránt megtalálható.

12 ld. Jóel 3:4, az ut. idők jele.

13-14 ld. Ézs 34:4.

15 ld. Ézs 2:19-21

16 ld. Hós 10:8.

17 A költői kérdésre a 7.r. ad választ.

b) Bevezetés, jégtörő („A” könnyedebb, „B” komolyabb)

A. Elevenítsd fel egy „lovas” élményedet! Milyen érzéskapcsolódnak benned a lóhoz? Miért?

B. Mitől félnek az emberek manapság a legjobban? Mi veszélyezteteti civilizációnkat?

c) Igeolvasás: Jel. 6

d) Megértés

Kit vagy mit jelképeznek a lovasok? Indokoljátok meg véleményetek! (Az első lovast van, aki Jézussal azonosítja, de valószínűbb, amint Tamás is írja, hogy hódításról, uralomról van szó, és nem az evangéliuméról) Milyen értelemben vezet az első három lovas a negyedik megjelenéséhez?

Hogyan működött ezen négy erő (hódítás, háború, inség, halál) a történelem folyamán? Hogyan vannak jelen mai világunkban? („Az első 4 pecsét félelmetes eseményei, amelyeket azok, akik végig kell hogy éljék, Krisztus visszajövele valamint a világ vége jeleinek tartanak, valójában a történelem közhelyei. A 4 lovas attól a naptól kezdve a mai napig kilovagol, és ez továbbra is így lesz.” Wilcock, 75) Mindezek fényében hogyan értelmezhetjük János látomását? Mit jelent számokra/számunkra, hogy a Bárány nyitja fel a pecséteket?

Mit fed fel az ötödik pecsét feltörése? Hogyan kapcsolódik ez a János korabeli keresztények szenvedéseikhez? A maiakéhoz?

Hogyan érzel a v.10. felől? (Azonosulni tudsz e kiáltással, vagy inkább távoli, közömbös?)

e) **Elmélyítés/alkalmazás**

Melyik pecsét feltörése érint téged a legerőteljesebben? Miért?

Mi a *legrosszabb* dolog, amely eddig veled történt annak következtében, hogy hűséges vagy Jézushoz?

Életed mely területén rejtőzködsz Isten elől? Mi kellene ahhoz, hogy előbújj?

Hogyan formálhatja ez a szakasz a mi életünket, mai, fogyasztói társadalomban élő keresztények életét?

13) Jel. 7.: A hét pecsét

a) **Bevezető gondolatok a vezető részére**

Közjáték: A biztonság és megváltás látomása, 7. rész (**Czövek Tamás**)

A 7.r. válaszol a 6:17 kérdésére, mégpedig kétféleképpen: 1-8: a csapások a keresztényeket egy időre nem fogják sújtani; 9-17: a 144.000 Isten tulajdona, és az ő védelmét élvezzi.

1 „ne fújjon szél”: apokaliptikus irodalomban a 4 szél gyakran Isten pusztító eszköze (ld. 6:2).

3 pecséttel megjelölés: apokaliptikus irodalomban gyakori motívum az isteni védelemre. Itt az 5. trombita csapásától való védettséget biztosítja (9:4). A vers az Ez 9:4-re utal vissza, amely azoknak pecséttel való megjelöléséről szól, akik megőrizték magukat az utálatosságoktól. Emellett 1. pecséttel/tetoválással jelölték meg a rabszolgákat a homlokukon/arcukon/karjukon, ill. a bűnözőket; 2. számos közel-keleti vallás (pl. Mitrász- és Kübelé-kultusz) követői pecsétet viseltek homlokukon. A pecsét tehát tulajdonjogot is jelentett.

4 „száznegyvennégyezer”: a Krisztushoz hűek Izráel 12 törzséből, akik nagy megpróbáltatásnak néznek elébe. Talán polemikus célzatú metafora: nem a judaisták, hanem a Krisztus-követők az igaz Izráel.

9 „nagy sokaság”: minden népből, nem azonos a 144.000-rel. Feltehetőleg utalás az ábrahámi ígéretre (1Móz 12:1-3): ez a keresztényekben beteljesedett.

14 „nagy nyomorúság”: ld. Dán 12:1 – az utolsó időket előzi meg; szintén része a zsidó eszkatologikus várakozásnak. Ld. Dán 11:35.

15 ld. Ez 37:27; 3Móz 26:11

16 ld. Ézs 49:10

17 ld. Ez 34:23; Jer 31:16

Az alábbi kérdések a szöveg egy bizonyos értelmezésére vonatkoznak, amely számomra elfogadhatónak tűnik. Ez némely pontokon ellentmondásba kerülhet a Tamás által használt kommentár megjegyzéseivel. Ebből is látszik, hogy a magyarázatban nincs tökéletes egyetértés. Mindenesetre a kérdések mögé tettem az általam használt kommentár (Bible Speaks Today, Wilcock) gondolatait, annál is inkább, mert úgy látom, hogy a kérdéseket adó magyarázatos Biblia is ezek mentén halad. - András

Imádsághoz, énekléshez használhatjátok a 91. zsoltárt, ami az oltalom, védelem zsoltára. (Zsolt. 91., Rejts most el..., Szárnyaid alá rejtőzöm...)

b) **Bevezetés, jégtörő**

Mi jut eszedbe arról a szóról: oltalom? Osszad meg egy “menedékes” történeted...

c) Igeolvasás: Jel. 7.

d) Megértés

Vajon a 4 ártó angyal megjelenése egy újabb csapás kezdete, vagy csak a korábban leírtak újrafogalmazása? Hasonlóképpen, milyen értelemben követik a 7. fej. eseményei a 6. fejezetben leírtakat? Vajon időrendi/történeti sorrendről van szó? *(János látomásában követik egymást így az események, de nem valós időrendiségről van szó. Az előző fejezetben a 6. pecsét feltörésével Jézus visszajöveteléig jutottunk, ami a történelem végét jelenti. Utána már nem jön újabb ártó csapás. Ahol eddig 4 pusztító lovas láttunk, ott látunk most 4 pusztító szelet, amit Isten angyalai tartanak kézben. A látomás célja, hogy bemutassa, Isten uralma a lovasokon/szeleken biztosítja, hogy elpecsételje az övéit, és biztonságban tudja őket.)*

Mi az 5. angyal üzenete? Kiket pecsételnek el? Mikor történik ez? Mit jelent? (Vö. 1Móz. 4.15, Ez. 9.4-6, Ef. 1.13-14). (A pecsét az oltalom jele, bennünket Isten Lelkével elpecsételt, és ez teljes biztonságunk garanciája. Amikor a lovasok kilovagolnak, már ott van rajtunk Isten pecsétje. Ez a védelem azonban nem azt jelenti, hogy mentesek lennénk a szenvedéstől. Vmi másról, a teljes biztonságról van szó.)

e) Elmélyítés/alkalmazás

Itt jó lenne személyesen reflektálni arra, mit jelent, hogy Jézus Krisztus Szentlelkével elpecsételt bennünket. Mennyire tudatos e pecsét jelenléte rajtunk? Mit számít, ha láthatatlan? Csak saját magunk, esetleg más hívők, vagy minden ember előtt van jelentősége? Milyen erőforrást jelent?

A 144.000 szimbolikus vagy valóságos szám? (Szimbolikus, a teljességet jelzi, és azonos a megszámlálhatatlan sokasággal, v. 9. Isten szemszögéből egy „definitív teljesség”, ember szemszögéből számtalan sokaság)Vajon kikre vonatkozik?

Mit tudunk meg a következő látomásban a nagy sokaságról (számuk, hátterük, öltözetük, mit tesznek?, hol vannak?)? Mi a fehér ruha jelentősége? A pálmaágaké?

f) vv.14-15.

Ki ez a tömeg: mire vonatkozik a megmosatás és a nagy nyomorúság? (Egyesek szerint azok, akik már meghaltak, vagy legalábbis fizikailag szenvedtek üldözések miatt. Azt is állítják, hogy a “nagy nyomorúság” egy konkrét, jövőbeli esemény. A mi magyarázatunk értelmében a nagy sokaság Istennek minden szentje, és ennek fényében értelmezzük a megmosatást és a nyomorúságot: akik Krisztushoz hűek, szenvednek érte. A 6-7 fejezetek látomásainak célja, hogy bemutassa Isten népének biztonságát a világ nyomorúságai közepette.)

Ezeknek a keresztényeknek a biztonsága és szolgálata a jelen élet valósága, vagy pedig ígéret, amely majd a jövőben teljesebbé válik? Esetleg mindkettő?

Spurgeon, a híres baptista prédikátor írta: “Lehetetlen, hogy bármi rossz történjék azzal, akit az Úr szeret. A rossz számára nem rossz, hanem jó – titokzatos formában. A veszteségek gazdagítják, a betegség gyógyszere, a gyalázat dicsősége, a halál számára nyereség.” Mit gondoltok erről a fentiek fényében?

g) Elmélyítés/alkalmazás

Mennyire tudod elfogadni/átélni, hogy jelen vagy János látomásában, a “megmosottak” és “szennvedésekből jövők” sokaságában, akik szolgálják az Urat? Mi akadályoz ebben? Milyen bátorítást ad ez neked?

A mennyei istentiszteletbe való e pillantást hogyan tudod mindennapi életeddel kapcsolatba hozni?

Melyik pecsét feltörése érint téged a legerőteljesebben? Miért?

Mi a *legrosszabb* dolog, amely eddig veled történt annak következtében, hogy hűséges vagy Jézushoz?

Életed mely területén rejtőzködsz Isten elől? Mi kellene ahhoz, hogy előbújjon?

Hogyan formálhatja ez a szakasz a mi életünket, mai, fogyasztói társadalomban élő keresztények életét?

14) Jel. 8.2-11.18: Hét trombita

a) Bevezető gondolatok a vezető részére

(Lovas Andrásról – mivel Tamás nyugdíjba ment... kifárasztotta az igehirdetés, azt hiszem...☺)

A következő egység, amellyel foglalkozunk, a Wilcock által 3. jelenetnek nevezett „7 trombita”, a 8.2-11.18 között (ez megegyezik a Tamás által adott felosztással is). Wilcock a következő módon vezeti be ezt a részt, amely magyarázatot én is követek a kérdéseknél:

Hosszasabb fejtegetés után a következőkre jut: a 2. jelenetet (A 7 pecsét, 6.1-8.1), valamint a 3. jelenetet egymással párhuzamosnak, egyidejűnek kell látnunk. Nem egymást követő események, hanem egyazon érem két oldala. A 7 pecsét: az egész világot eléri a szenvedés. A 7 trombita: mindez konkrét isteni céllal történik a hitetlenek felé. A pecsétek felnyitása tehát ugyanott/ugyanakkor indul, mint a trombiták megfújása. A 2. jelenet jobban fókuszál az egyházra, míg a 3. jelenet figyelmeztetést fogalmaz meg a nem hívó világnak. A következő érvei vannak e magyarázat mellett:

A világ végének eseményeiről Jézus minden szükségeset elmondott a Mt. 24-25-ben, hogy senki meg ne tévessze majd a követőit (24.4). Éppen ezért a Jel. idevonatkozó részeinek magyarázata harmóniában kell hogy álljon ezzel a szakasszal. Márpedig Krisztus megjelenése és a végső ítélet között, ha hűek vagyunk a mátéi szöveghez, a 7 trombita eseményeire „nincsen hely”.

Mivel egyértelmű, hogy Jézus visszajövetele a világ pusztulásával fog járni (6. pecsét = Mt. 24.29-30 = 2Pét. 3.10 = Zsid. 12.26-27), a trombiták által bejelentett részleges pusztulás meg kell hogy előzze Jézus eljövetelét.

Ezt erősíti meg a pecsétek és trombiták közötti hasonlóság is. Az első 4 pecsét és első 4 trombita nyomorúságot és szenvedést ír le, nem annyira egymást követő sorrendben, mint inkább ugyanannak a helyzetnek különböző oldalait. Mindkét sorozatban az 5. túlmegy a külső nyomorúságok leírásánál, és az emberek benső tulajdonságait érintik. A 6. és 7. elemek mindkét esetben valami végső csapást írnak le, valamint azt, ami következik ezután. A különbözőségek is az összetartozást erősítik: az 5. pecsét a szenvedő ker.ről ír (6.9), az 5. trombita a nem hívók szenvedését mutatja be (9.4).

8.3 Füstölőszer és imádság – az 5.8 szerint azonosak.

8.5 Az egész 3. jelenet a szentek imádságaiból nő ki. Az egyház nem csak szenved (2. jelenet), hanem imádkozik is: igazságért kiált. Ez nem bosszúszomj, de Isten hatalmas és félelmetes módon válaszol.

8.7-12. Az első 5 trombitaszóhoz lsd. az egyiptomi tíz csapás történetét, Ex. 7-10. nemcsak egyes csapások, de a megkeményített szív is párhuzam a 2 történetben. 1-4 trombiták: rettentő károk keletkeznek a természetben, a kereskedelemben, a tiszta vízben... A rész szerinti csapások Isten figyelmeztetése, amely lehetőséget ad a gonosz világnak a megtérésre. Ezt a világ nem fogadja el, 9.20.

8.13 A sas vagy keselyű a halálos ítélet jele. A 3 jaj-hoz lsd. Mt. 11.21-24. Mivel az emberek nem térnek meg az első 4 trombita hangjára, a most közeledő szenvedések direkt módon érintik őket. „Akik a földön laknak” – vö. 6.10. Azok, akik otthon vannak a jelenlegi világrendben, szemben Isten szenvedő gyermekeivel.

9.1-12. Sáskák: v.ö. Ex. 10.12-20, Jóel 1, 2. Ne vegyük szó szerint ezt a próféciaát.

9.1. „egy csillag leesett” - Sátán. Lsd. Lk. 10.18, Ézs. 14.12. A Sátán hatalmat kap hihetetlen fájdalmat okozni, olyat, aminél még a halál is jobb lenne. Ezt jelképezik a sáskák.

9.16-21. A 6. trombitaszó az utolsó figyelmeztetés. Az emberiség egy része elpusztul, azért, hogy figyelmeztetésül legyen a többieknek. A halálhozó lovasok nem pusztán fegyvereket jelenthetnek, de mindazt, ami halált okoz a földön (járvány, baleset, éhezés, terrorizmus...). C. S. Lewis: „Isten suttog hozzánk az örömeinkben, szól hozzánk a lelkiismeretünkben, és ordít nekünk fájdalmainkban.” Ha nem halljuk, nincs remény.

10.3. Vö. Zsolt. 29. 3-9.

10.6 „nem lesz többé idő”, más fordítás: nem lesz késedelem.

10.7. „Isten titka” – az evangélium, vö. 1Kor. 2.1, Ef. 3.4-6. A 7. trombitával az evangélium hirdetésének kora lezárul.

10.9. vö. Ez. 2.8-3.3. Igaz, hogy az evangélium elsőször mézédés, de amikor látjuk, mennyien nem fogadják el, fájdalmat is okoz, keserűvé válik.

11.1-2. A „templom” az egyházat, a „város” a világot jelenti. Isten népe biztonságban van a templomban, ami megméretik – azt jelenti, hogy Isten teljesen ismeri és számontartja az övéit.

11.3. A két tanú, talán Mózes és Illés Áron (v. 6, vö. Mk. 9.4) az egyház bizonyágtételét jelképezik. Lsd. még Zak. 4.2kk. Érinthetetlenek és legyőzhetetlenek.

11.2, 11. 42 hónap, 3 és fél nap. Jelképes idő, amíg a népek/pogányok uralják a világot, de Isten népe fenntartja biz.tételét. Egy rövid ideig azonban az egyház látszólag vereséget szenved. „Amikor csak látjuk, hogy az ev.t hirdetik a világban, tudjuk, hogy a „3 és fél évben” vagyunk, és amikor úgy tűnik, hogy az egyház elveszik, tudjuk, hogy megérkeztünk a Krisztus gyilkos Jeruzsáelembé, ami ugyanakkor a legromlottabb Szodoma, és a legelnyomóbb Egyiptom is.” (Wilcock, 106)

11.15. Az utolsó trombitaszóval érkezett Krisztus visszajövele. Ez az utolsó jaj (v.14), mert itt már nincs menekvés.

„Az 1-4 trombiták megmutatták Isten erejét a földön, ahol a gonoszok laknak; az 5-7 trombiták a 3 jaj, amelyek bemutatják Isten erejét magukon az embereken – hatalma van ártani, megölni őket, és végül elkárhoztatni őket (Mt. 10.28)”. (Wilcock)

Ennek a szakasznak az alapján két alkalomhoz adok kérdéseket: az egyik az 8.2-9.21, a másik a 10.1-11.18.

b) Bevezetés, jégtörő

Mi volt az egyik legkeményebb fizikai fájdalom, amit éreztél? Mi történt?

c) Igeolvasás: Jel. 8.2-9.21

d) Megértés

Érdeemes egy bevezetőt tartani arról a 3. jelenetről, milyen részekből áll, mi a fő jelentése, stb. Utána lehet feltenni a kérdést: Milyen szerepe van az oltárnak mindabban, amit János látomásban kap? Mi indítja el a 7 trombita hangját? Mit mond ez nekünk az imádságról?

Relatíve gyorsan tekintsétek át: Milyen események követik az első 4 trombita megszólalását? Hogyan viszonyulnak ezek az események az első 6 pecséthez kötődő eseményekhez?

Hogyan viszonyulnak a tíz csapáshoz, valamint a Jóel 1-2-höz? Mi a jelentősége az 5. trombitaszónak? Ki a „földre hullott csillag?” Milyen hatalmuk van a sáskáknak?

Milyen eseményeket vált ki a 6. trombitaszó? Milyen választ kellene hogy ez kiváltson a hitetlen világból? Miért? Mit gondolsz, miért nem hozott megtérést ez a „jaj”? *(Ebben a részben a vezető ne féljen kicsit tanítani, rámutatni az összefüggésekre, amit fent leírtam. Adjatok több teret a*

beszélgetéshez a következő részben. A cél az lehet, hogy érezzék a bibliai szimbólika gazdagságát, azt, hogyan épülnek egymásra bibliai képek, valamint hogy mindezek a fényében a Jelenések könyve nem érthetetlen írás.)

e) **Elmélyítés/alkalmazás**

Mit gondolsz azokról a keresztényekről, akik azért imádkoznak, hogy valamilyen baj érje a hitetlen világot? Vajon ezt erősíti meg ez a szakasz? Miért igen/nem?

Milyen mai képzetek kapcsolódnak bennünk János által látott csapásokhoz?

Mit érzel, amikor mindezeket a borzalmakat olvasod? Mi a „ki” és „miért” mindezek mögött? El tudod-e fogadni Isten döntéseit? Miért igen/nem?

Mit gondolsz erről: „*Isten suttog hozzánk az örömeinkben, szól hozzánk a lelkiismeretünkben, és ordít nekünk fájdalomainkban.*” Vajon jó-e Isten pedagógiája, aki a 3 jaj-jal próbálja jobb belátásra hívni az embereket? Miért igen/nem? Te tapasztaltad-e már C.S. Lewis szavainak az igazságát? Hogyan?

Miben kezded másképpen látni a világtörténelmet és korunkat is azáltal, hogy olvastunk a 7 pecsétről, és most a 7 trombitaszóról? Megerősíti-e benned, hogy a világ nyomorúságai Isten kezében vannak? Miért igen/miért nem?

Mire indít téged nem hívó barátaid, ismerőseid felé a 9.20-21? Milyen reménységünk lehet velük kapcsolatban ma? Ennek fényében mit határozol el a következő hétre?

15) **Jel. 12.1-14.5**

a) **Bevezető gondolatok a vezető részére (Éljen Tamás!!!): A Gonosz és a Gyülekezet küzdelme, 12:1-14:5**

12:1-12

1-2 „égen”: fontos, hogy a „jel” nem a mennyben, hanem az égen történik. A „(másik) jel” egyes számban csak itt és még 2 helyen áll a Jel-ben (12:3; 15:1), amelyek kapcsolatban állnak egymással. Mind az ÓSZben, mind a görögben a „jel” lehet 1. jellegzetes ismertetőjel, 2. egy múltbeli eseményre emlékeztető emlékmű, 3. egy eljövendő esemény jelzése, 4. hamis vagy igaz csoda, 5. a görög *szémeion* szónak a latin *signum* szó a megfelelője, mely időnként „csillagegyüttállást, konstellációt, a zodiákus jelét” jelenti. Ezt a kifejezést János saját céljainak megfelelően használja. „Asszony” (csak a legfontosabb 2 javaslat): 1. Mária, Jézus anyja; 2. Az eszményi Izráel, az (üldözött) egyház, akitől a Messiás származik. A napba öltözött asszony éles ellentétben áll a vörösbe öltözött nagy paráznával (17.r.). „12 csillagból álló korona”: a zodiákust jelképezi 1. Izráel 12 törzse, vagy 2. egyszerűen nem mutat semmire, csak arra, hogy János használja az asztrológiai képeket. Izráel szülési fájdalmai: ld. Ézs 21:3; 26:17-18; 66:7; Jer 4:31; 6:24; Mik 4:10.

3 „Sárkány”: az ókori közel-keleti mitológiák ismert szereplője (Leviátán, Rahab, Behemót, Tannin, Tiamat; Zsolt 74:14; 89:11; Jób 40 (a krokodil és víziló az eredetiben és sok fordításban Leviátán és Behemót); Ézs 27:1; 51:9. Emellett a Sárkány csillagjegy is volt a hellenizmusban. „10 szarv”: ld. Dán 7:7, 20, 24. „7 diadém”: a kisajátított hatalom jelképei. A Korona és Kehely csillagjegy a Virgo/Szűz mellett volt, és 7 ill. 10 csillagból állt. „Vörös”: általában pozitív szín a görögök számára, itt aligha.

4 „farka magával sodorta az ég csillagainak egyharmadát, és ledobta a földre”: ld. Dán 8:10. Érdekes módon sem az asszony, sem a gyermek nincs megnevezve, bár a sárkányt János több néven is bemutatja (9).

5 Ld. Ézs 66:7, valamint Zsolt 2:9, amit messiási zsoltárként olvastak. A Sátán gonosz tervét megghiúsította Krisztus messiási szolgálatának sikeres befejezése, melyet a mennybemenetel és a megdicsőülés (azaz Krisztus Isten általi hitelesítése) koronázott meg; ld. Zsolt 110:1.

6 „Pusztá”: az Istennel való találkozás/kapcsolat ill. Isten gondoskodásának helye (2Móz 16:14kk; 1Kir 17:2kk; 19:3-4; Hós 2:14). „1260 nap”: az üldöztetés ideje (ld. 11:2; 13:5).

7 A mennyei háború a végső beteljesedés kozmikus előjátéka. Hacsak a 10-12.v. himnusza meg nem előzi a sárkány levettetését, a Sátán éppen most vetetett le a mennyből, és dühében, s mivel kevés ideje van (12.v.), az egyház ellen fordul. Nem a Messiás, hanem Mihály arkangyal indítja a végső háborút a Sátán ellen. A Dán 12:1-ben Mihály Izrael védangyala, aki megmenti népét az utolsó időkben a megpróbáltatásoktól.

8 „felülkerekedni”: latinul: *imperium habere*, „birodalommal rend

elkezni”: lehet paródiája annak, ami a római uralkodóval történni fog, hogy ti. „nem tud birodalommal rendelkezni”.

9 Ld. Ézs 14:12-15; 27:1. „Ősi kígyó”: utalás 1. a bűneset kígyójára (vö. 2Kor 11:3), 2. az ókori Közel-Kelet kígyószerű káoszszörnyeire.

10 „Hatalmas hang”: feltehetőleg a vértanúk hangja, mivel „testvéreink”-ről beszél. A hatalom Krisztusé: halála és feltámadása által a Sátán vereséget szenvedett. „Vádolta őket”: az ÓSZi „Sátán” szó pontos fordítása „Vádoló”; ld. Zak 3:1; Róm 8:33-34. Bár a Mihály és a Sátán közti viszály katonainak indult, itt inkább jogi viszályról van szó: Ki vádolhatja Isten választottjait?

12:13-18

13 Mivel nem tudta a gyermeket elpusztítani, a sárkány az asszony ellen fordul.

14 „nagy sas két szárnya”: ld. 5Móz 32:10-14; 2Móz 19:4. A görög mitológiában számos alkalommal a bajban levő hős madárrá változik, s így megmenekül. A Virgo csillagképet két szárnyal ábrázolták. „Ideig, időkig és idő feléig”: Dán 7:25; 12:7.

15-16 Közel-keleti mítoszokban (és az ÓSZben; ld. 1Móz 1:1-10; 2Móz 15:8? Jób 38:8-11; Zsolt 74:13; 77:17) a Jónak nemcsak a káoszsárkány, hanem a víz/tenger is ellensége, pl. az ugariti mitológiában Baalnak Jammot/Folyó herceget (a.m. „tenger”) kell legyőznie, a mezopotámiaiban Marduknak Tiamatot (megfelel az 1Mózes „mélység”-ének) és Tiamat szörnyeit. „Folyónyi víz”: gyakori metafora az ÓSZben a gonosz elsöprő erejére (Zsolt 18:5; Ézs 43:2). 2Móz 25:12-ben a „föld” nyeli el a fáraó seregét, ill. Kórahót és csapatát (4Móz 16:32-34) – Isten ellenségeit, ahogy itt is.

17 Harag visszatérő motívum a vértanútörténetekben. Az „asszony utódai” (szó szerint: „magva”): talán utalás az 1Móz 3:15-re (ld. a közös motívumokat: asszony, mag/utód, kígyó, engedelmeskedni/engedetlenségre Isten parancsainak). Érdekes görög mitológiai párhuzam: Miután Héraklész az Olümposzra (mennybe) jut, fiainak menekülniük kell ősi ellenségük, Eurüsztheus elöl. Az Isten parancsainak való engedelmség szintén gyakori motívuma a vértanútörténeteknek.

b) Énekjavaslat:

RÉ. 356. dics.

c) Bevezetés, jégtörő

A. *Gyerekkorodban ki volt a legfontosabb nő/asszony az életedben édesanyádon kívül? Miért?*

d) Igeolvasás: Jel. 12.

e) Megértés

vv. 1-6 Írjátok le a sárkányt, az asszonyt, és a gyermeket. Vajon kit/mit jelképez az sárkány? Az asszony? A gyermek? Próbáljátok közösen megfejteni a szimbólikát, amint az a bevezetőben le van írva! (Wilcock: az 1-4 versek az összes Kr.e. évszázadokra, az 5. v. JKR. 33 évére mutat, míg a 6. v. a kor amiben élünk – Isten oltalmazza és táplálja az egyházat.)

vv. 7-16. Hol következik be az újabb konfliktus? Ki a szemben álló felek? Mi enne a küzdelemnek a kimenetele? Mi ennek a kimenetelnek a jelentősége a földön? A keresztények számára? Milyen Ó- és Újszövetségi események állíthatók párhuzamba ezzel a szakasszal? (Wilcock: a 7-16 versek valójában az 1-6 történetének kifejtése, részletezése, de nem újabb történet, pl. v. 6 és v. 13-16 párhuzamosak).

Mit gondoltak, mikor zajlik e mennyei küzdelem: a történelem egy bizonyos pontján? A történelem előtti időkben? A történelem után? Vagy bárhol és bármikor – hiszen Isten országa és a gonosz hatalma folyamatos harcban áll egymással?

f) Elmélyítés/alkalmazás

Mit tanulhatunk ebből a szakaszból a keresztény egyház és a démoni erők küzdelméről?

Mikor volt számodra nagyon is valóságos a Sátán jelenléte/munkája?

Hogyan győzhetjük le a gonoszt? (Lsd. v. 11) Hogyan alkalmazhatjuk ezt az életünkben? Mire van szükséged ahhoz, hogy megerősödj a gonosz elleni küzdelemben?

Mire hív bennünket, mint házicsoportot ez az ige a gyülekezettel kapcsolatban?

Cseri Kálmán nemrégiben így mutatott rá gyülekezeti szolgálatukra: „Mi itt harcban állunk!” Mit érzékelünk ebből a harcból? Ki vívja? Mi a gyülekezet szerepe ebben a harcban? Mi van, ha nem veszünk róla tudomást?

Miben szeretnéd, ha testvéreid imádkoznának érted, milyen harcokat/küzdelmeket vívsz?

16) Jel. 13.

a) Bevezető gondolatok a vezető részére (Tamástól): A gonosz és a gyülekezet küzdelme II.

13:1-10

A 2 fenevad a tengerből, ill. a földből jön fel. Hagyományosan a Leviátán tengeri szörny, míg a Behemót szárazföldi. Ez és más hasonlóságok miatt e két szörny lebeghetett János szemei előtt a 13.r. megírásakor.

1 Ld. Dán 7:3, 7. A tenger (és a mélység) az ókori mitológiákban gyakran a káosz/káoszszörnyek lakóhelye. „10 szarv”: 10 király. „7 fej”: Róma 7 dombra épült (ld. 7:9); emellett a 12.r. 7fejű sárkányával is rokon. A diadémok nem a fejeken, hanem a szarvakon vannak: a fenevad tekintélye/hatalma nyers erőszakra épül. „Istenkáromló nevek”: Róma azon növekvő hajlamára utal, hogy a császár istennek tekintse magát (ld. a „Császárkultusz” részt az elején). A fenevad kétségtelenül a Római Birodalom, mely a Sátán hatalmával rendelkezik (4), Istent káromolja (5-6), legyőzi a szenteket (7), s a pogány világ imádja (4, 8). A Birodalom vallásos tiszteletet kívánt magának gazságaihoz, így az az összes gonoszsgót magában egyesítette. De természetesen a fenevad a Római Birodalom bukása után is létezik...

2 Mivel János a Dán 7:3kk 4 fenevadát, melyek Isten népével szemben ellenségesek, a Jel 13 fenevadában egyesíti, az Antikrisztus az asszony magvával szembeni dühödt ellenállást személyesíti meg.

3 „egy feje megsebesült”: általában valamelyik római uralkodót igyekeznek azonosítani ezzel. Caligula súlyosan megbetegedett, ám felépült. A templomban fel akarta állítani a szobrát (6.v.). Nero egy másik lehetőség, aki annyira rettegett volt, hogy halálát nem akarták elhinni. A nehézség egy uralkodóval azonosítani a fejet, hogy nem a fej épült fel, hanem a fenevad. A gyógyulása utalhat a Nero halála utáni zűrzavaros, polgárháborús időszakra Galba, Otho, Vitellius alatt, míg végül Vespasianus (69-79) helyreállította a rendet. Vagy talán nem kell történelmi utalást keresnünk: bár megsebesült, mégis felépül, a fenevad egyszerűen „legyőzhetetlen”. Ezt látszik alátámasztani a Dán 7:11 (a fenevad mintája), melyben az ottani fenevad elpusztul.

4 „Ki hasonló a fenevadhöz, és ki tudna vele harcra kelni?” A 2Móz 15:11 paródiája.

5 Ld. Dán 7:8, 20, 25; 11:36. 42 hónap: az üldözés időtartama, melyet Isten szab meg – övé a végső hatalom.

7 Ld. Dán 7:21.

8 Két fordítási lehetőség: 1. ld. magyar ford., 2. „a Bárány, aki megöletett a világ alapítása/kezdeté óta”.

9-10 A szenvedő híveknek el kell fogadniuk Isten rendelését, nem használhatnak erőszakot.

13:11-18

11 A hamis próféta, ld. Dán 7:17, mely szerint (az eredetiben) a királyságok a „földből” jönnek elő. Tehát a 4 vadállat a tengerből jön elő, ám az általuk jelképezett királyságok a földből. Ahogy Krisztus az Atyától kapta hatalmát (Mt 11:27), s a Lélek dicsőíti őt (Jn 16:14), úgy az Antikrisztus a Sárkánytól kapja hatalmát (Jel 13:4), és a hamis próféta az Antikrisztust dicsőíti (13:12). „két sarva volt, amely hasonló volt a Bárányéhoz”: ártatlanság/ártalmatlanság látszata, valójában azonban megtéveszt.

12 „rábírja a földet és lakóit, hogy imádják az első fenevadat”, azaz a birodalmat: világos utalás a császárkultuszra.

14 A hamis próféta az Antikrisztus propagandaminisztere.

15 „lelket leheljen a fenevad képmásába”: az ókorban gyakori volt a hit, hogy szobrok életre keltek, beszéltek és csodákat tettek.

16 Fenevad bélyege: 1. tetoválás egyes vallási csoportoknál ismert volt az ókorban, bizonyos istenek hívei bélyeget viseltek; 2. engedetlen rabszolgákat, legyőzött katonákat szintén megbélyegeztek; 3. . Akármi is a megpecsételés jelentése, az világos paródiája az Isten szolgáló elpecsételésének (7.r.). Ahogy a választottak elpecsételtek a homlokukon, hogy elkerüljék a pusztítást, úgy a fenevad követői a bélyegét viselik, hogy elkerüljék az egyházat fenyegető haragját. Így ez feltétel nélküli elkötelezettséget jelent a császárkultusz iránt.

17 A bélyeg a fenevad nevének a száma. Az ókorban a számokat betűkkel jelölték héberben, görögben és latinban (?) egyaránt. Egy pompeii felirat szerint: „Szeretem azt a lányt, akinek a száma 545.”

18 Nincs egyetértés a fenevad számát illetően (666, vagy némely kézirat szerint 616). Minden bizonnyal valamely történelmi személyre utal. Javaslatok: 1. Domitianus: érméin ez a felirat volt olvasható: *Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus*. Ennek görög megfelelője 666-ot tesz ki. 2. Nero. 3. Caligula (a görög neve, *Gaiosz Kaiszar*, 616-ot tesz). 4. Nem egy személy, hanem szimbólum. A 666 minden számjegye eggyel kevesebb a tökéletes számnál (7-nél): „kudarca halmozott kudarc kudarc hátán”. A Szentháromság tökéletes 777-es számát majmolja a fenevad, ám kudarcra van ítélve.

b) Bevezetés, jégtörő

Kit tartasz a mai világ egyik legkarizmatikusabb vezetőjének? Hogyan segítette őt karizmája?

c) Igeolvasás: Jel. 13.1-14.5

d) Megértés (1-10)

Írd le a tengerből feljövő fenevadat! Mi erejének a forrása? Hogyan használja hatalmát? Meddig terjed a hatalma? Mi a kapcsolat a fenevad és a sárkány között?

Ki imádja a fenevadat?

Mit gondolsz, az első századi keresztények kivel/mivel azonosíthatták a fenevadat? (Isd. Dá. 7.1, róm. 13.1, valamint bevezető) Milyen hatása lesz a fenevadnak a keresztényekre? Hogyan kellene válaszolniuk erre? Miért?

e) Elmélyítés/alkalmazás (1-10)

Milyen formában létezik a fenevad ma?

Elyomó diktatúrákról tudunk... Vajon a demokrácia feltétlenül „fenevad-mentes övezet”? Miért igen/miért nem? Hogyan/minek a nevében formálódik meg a mai fenevad? (A pénz mindent átfogó, minden maga alá gyűrő hatalmáról - akár magyar, akár globális viszonylatban – érdemes elgondolkodni...)

Hogyan értelmeznéd a 7. v-et ma, konkrétan és gyakorlati módon hol zajlik a harc?

Milyen érzéseket kelt benned a 9. v? Milyen imádságra indít?

f) Megértés (11-18)

Írd le a földből feljövő fenevadat! Ha az első fenevad politikai hatalmat birtokolt, milyen hatalommal él a második? Hogyan kapcsolódik össze e két fenevadban a politikai kormányzás és a vallás?

Ha a hét a teljesség száma a Jelenésekben, mit jelenthet a 666?

Hasonlítsd össze az állam hatalmának bibliai leírását a Róm. 13. 1-ben az itt olvasottakkal! Mi változott meg a Római Birodalomban Pál napjai óta?

g) Elmélyítés/alkalmazás (11-18)

Hogyan ismerhetjük fel a hamis vallást és hamis kormányzást?

(Esetleg mertek arról beszélni, hogy mit jelent ma keresztényként gondolkodni, élni és imádkozni Magyarországon? Képesek vagyunk pártpolitikát meghaladva néven nevezni és megbeszélni kormányunk fenevad-szerű döntéseit, kizárólag pénzközpontú szemléletét? – Semmiképpen se menjen a beszélgetés a kormány egyoldalú szidásába. Nagy érzékenység, és bölcsesség kell ehhez – de némán hallgatni is nehéz. Ha így alakul, imádkozzatok is a vezetőkért, az országért. Rátok bízom a kérdést.... András)

17) Jel. 14.

a) 5.7 A megváltottak és a Bárány a Sionon, 14:1-5 (Tamás)

1 „Sion hegyén”: az ÓSZben gyakran a megváltás helye. A 2Ezsdrásban (apokrif) van egy érdekes és hasonló rész: a Sion hegyén egy hatalmas tömeg dicsőíti Istent. Közöttük van egy magas fiatalember, aki koronákat tesz az éneklők fejére: Isten Fia. 144.000: a megváltottak serege. A szám arra utal, hogy egy sem veszett el, Isten minden megváltottat megőrzött.

2 Ld. 19:6; Ez 1:24.

3 „új ének”: Isten szabadításának/megváltásának dicsőítése. „áron vétettek meg a földről”: Krisztus vére által elkülönültek a világ gonoszságától. „senki sem tudta megtanulni”: ld. 2Kor 12:4; mind a zsidó hagyományban, mind a görög-római mitológiában találunk hasonló motívumot, hogy ti. a mennyi ének halhatatlan/érthetetlen a földieknek/tisztátalanoknak.

4 „áron vétettek meg a földről”: 1. szuperszentek, akik szexuális önmegtartóztatásban, cölibátusban éltek; 2. akik tartózkodtak a kicsapongó, házasságtörő élettől; 3. akik nem szennyezték be magukat a birodalmi templomokban (pl. Efézusban) gyakori prostituáltakkal; 4. átvitt értelemben értendő: az ŐSZ gyakran beszél az engedelmes/engedetlen Izráelről a házasságtörés metaforájával. A 144.000 tehát, aki a Völegénnyel való menyegzőt várja, a környező pogány világ szokásaival/bűneivel és a fenevad imádatával nem szennyezte be magát. Ellenálltak Róma minden kísértésének és csábításának (ld. 17:2). „ezek követik a Bárányt, ahova megy”: Krisztus engedelmes követése, ha kell, a vértanúhalálba is. „első zsengeül”: Istennek kedves áldozat/ajándék.

5 „Hazugság”: ld. Zof 3:13.

5.8 Közjáték: Az utolsó ítélet látomása, 14:6-20

6-12 Az 1. angyali üzenet tartalmazza az örök evangéliumot: Féljétek az Istent! A 2. angyali üzenet Babilon/Róma bukását jelenti be. A 3. angyali üzenet a fenevadat imádók szenvedését és a Krisztus melletti kitartásra buzdít.

6-7 „örök evangélium” (eredetiben határozott névelő nélkül: „örök üzenettel”; ld. Mt 24:14): Féljétek a Teremtőt, azaz adjátok meg a neki járó tiszteletet (vö. ApCsel 14:15): a hellenista zsidóság evangéliuma volt a pogányság felé, amit a kereszténység átvett.

8 Ld. 18:2. Nagy Babilon (ld. Dán 4:30): nagyhatalom, az ókori Kelet politikai és vallási fővárosa, mely Jeruzsálemet lerombolta, és népét fogságba hurcolta. Lévén nagyhatalom, politikai és vallási főváros, s mivel Jeruzsálemet lerombolta, a zsidó lázadókat legyőzte, Rómára gyakran utaltak Babilonként mind zsidók, mind keresztények az 1.sz.ban. Babilon/Róma NEM a szekuláris humanizmus végső megnyilvánulása, mely az igaz vallás utolsó maradványait is megpróbálja lerombolni (ahogy egy kommentár állítja), ui. sok minden igaz volt e 2 városra, csak az nem, hogy humánusak lettek volna. Éppen ellenkezőleg: a központosított erőszakról és törvényesített önkényről voltak hírhedtek. „féktelen paráznasága borával”: más fordítás: „szenvedélyes erkölcstelensége borával”, ld. Ézs 21:9; Jer 51:7). Ugyanakkor a kifejezés 2 gondolatot egyesít: 1. „akivel paráznalkodtak a föld királyai, és paráznaságának borától megrészegedtek a föld lakói” (17:2): parázna Róma korrupt mesterkedéseinek mámorító befolyásával elcsábította a világot; 2. Isten haragja mint ítélet (14:10; 16:19; 19:15). A két metafora egyesítésével az angyal lehetséges üzenete: Róma félrevezető mesterkedéseinek nehéz itala óhatatlanul Isten haragját vonja magára.

9-11 A 13.r. „ellenüzenete”. 13:15, 17: Akik nem imádják a fenevad képmását, megöletnek, akik nem viselik magukon a fenevad bélyegét, nem tudnak adni-venni. A 3. angyal üzenete szerint sokkal rosszabb sorsuk lesz azoknak, akik imádják a fenevadat, és a bélyegét viselik, akár pogányok, akár megalkuvó keresztények (ld. 14:12-13). „elegyítetlenül”: a görögök a borba (fél vagy 2/3 rész) vizet és fűszereket keverték; keverés nélkül jóval bódítóbb. „gyötrődni fog tűzben és kénben a szent angyalok és a Bárány előtt „gyötrődni fog tűzben és kénben a szent angyalok és a Bárány előtt”: Az 1Énók 48:9; 62:12-13-ban olvashatunk hasonlót: a gonoszok szenvedni fognak az igazak előtt, majd örökre eltűnnek. „tűzben és kénben”: ld. 1Móz 19:28.

12 A Krisztushoz való hűségnek akár vértanúság is lehet a következménye.

13 A mennyei kijelentés isteni tekintéllyel bír.

14-20 Ez a szakasz két aratásról szól: 1. a 14-16 az igazak összegyűjtését írja le Krisztus visszajövetelekor (ld. Mt 9:37-38; Mk 4:29; Lk 10:2; Jn 4:35-38), míg a 17-20 a gonoszok ítéletét; 2. a két jelenet az utolsó ítéletet írja le, igazak és gonoszok egyaránt részesei az összegyűjtésnek (Mt 13:30, 40-42).

14 Ld. Dán 7:13. „Emberfiához hasonló”: 1. megdicsőült Krisztus (ld. 1:13); 2. mivel az angyal utasítja, nem lehet a Messiás/megdicsőült Krisztus, hanem – a Dán-i mintával összhangban – feltehetőleg Isten népe.

15 Ld. Jóel 4:13.

18 „Oltár”: a 6:9; 8:3-5-ben a szentek imáival kapcsolatban áll, ami arra utalhat, hogy a szentek imái szerepet játszanak Isten gonoszok elleni ítéletében. „hatalma volt a tűzön”: a tűz az ítélet jelképe (ld. 8:3-5).

19 Ld. Ézs 63:1-6. Mivel az evangéliumok hagyománya szerint Jézust a városon kívül feszítették meg, az ítélet lehet ennek megfelelő: „a városon kívül”.

20 Ld. Zak 14:1-4. „ezerhatszáz futam”: 1 futam 185m, tehát 296km. 1. Ez nagyjából Palesztina hosszában; 2. 4x4x10x10: a föld 4 sarka (8:1; 20:8); a föld 4 szele (7:1), 10: teljesség száma (5:11; 20:6).

b) Bevezetés, jégtörő

Ismertek bármilyen „van egy jó meg egy rossz hírem...” viccet? (Aki a legjobb viccet mondja, az vezeti a mai alkalmat – ez a rossz hír ☺)

Mi a legjobb hír mostanában számodra? Hogy viszonyul ez az evangéliumhoz/jó hírhez?

c) Igeolvasás: Jel. 14.5-20

d) Megértés (6-13)

Mi az örök evangélium lényege, amit az első angyal hirdet? Kiknek hirdeti? Beteljesedett-e már ez a látomás?

Ezzel szemben milyen üzenetet hirdet az ítélet angyala? Ki/mi az elesett Babilon? Kit/kiket fertőzött meg Babilon lelkülete? (Ezekről a későbbi fejezetekben még több szó lesz.)

Miben különbözik a Sátán rendszere az Istenétől (13.2-10, 14.1-5)? A Sátán ideológiája az Istenétől (13.11-18, 14.6-13)?

Elmélyítés/alkalmazás (6-13)

Mennyire érzed feladatodnak, hogy az evangéliumot hirdessed minden népnek, törzsnek, nyelvnek...?

Beszélgessetek a 13. versről! Hogyan tekintenek körülötted a halálra? Hogyan tekintesz rá te? Megnyugvás? Jutalom? Egy új szakasza az útnak? Hogyan lehet a keresztyén remény az evangélium továbbadásának része? Vannak-e körülötted, akiknek szüksége van a vigasztalás eme üzenetére? Mit tehetsz értük?

Megértés (14-20) – aratás a földön

Nevezd meg a látomásban szereplő négy természetfeletti lényt! Mi a szerepük?

Melyek a látomás két része közötti különbségek (14-16, és 17-20 versek)? Milyen ítéletről esik szó? (vö. Mt. 13.30, 39)

Vajon ki lehet az első alak? (vö. Dán. 7.13)

e) Elmélyítés/alkalmazás (14-20)

Milyen érzéseket kelt benned a szőlő megműveléséből fakadó képek jelen használata?/Milyen érzéseket kelt benned Isten ítéletének e szemléletes leírása?

Mit gondolsz, mennyire érett meg a világ napjainkra? Érzitek-e, hogy közeledik a vég? Miért igen/nem? Hogyan határozza ez meg életünket?

18) Jel. 15-16: A hét csapás

i) A győztesek éneke, 15:1-7

1 „másik jel”: talán újabb csillagegyüttállítás (ld. 12:1, 3), ebben az esetben „az égen”, s nem a mennyben. „utolsó hét csapás”: talán erre utal a 11:14 3. jajszava.

2 „üvegtengerfélét, amely tűzzel volt vegyítve”: ld. 4:6; Dán 7:10; 1Móz 2:10-14. Salamon templomában volt egy tengermodell, 1Kir 7:23; emellett Énók (apokrif) könyveiben vannak utalások tüzes folyókra. A tűzre való utalás, mely hiányzik a 4:6-ból, talán az ítéletet előlegezi meg. „akik legyőzték a fenevadat”: a görög kifejezés (szó szerint: „akik győztesek a fenevadból”) nehezen értelmezhető, a „győzni + ból” csak itt fordul elő a görög irodalomban. Jelentése lehet a következő: 1. rövidített kifejezése annak, hogy „elkülönültek/megmenekültek/megőrizték magukat a fenevadtól”; 2. latinizmus: *ferre victoriam de/ex*: „győzelmet aratni valaki felett”. A Jel-ben kevés a latinizmus, itt talán ezzel van dolgunk.

3-4 „Mózes éneke”: 2Móz 15:1-18 vagy 5Móz 31:30-32:43. Valószínűleg az elsőre utal, melyet Mózesék a Vörös-tengeren való győzelmes átkelés után énekeltek Isten szabadításáról (ld. a „tenger” és „győzelem” motívumát, 2.v.). Ahogy Izráel győzött a fáraó felett, úgy diadalmaskodnak Krisztus hívei a fenevad felett. „Bárány éneke”: feltehetőleg: a Bárányról szóló ének. Az Istent dicsőítő ének, a hívők hitvallása emlékeztet a császárt dicsőítő hasonló jelzőkre/felsorolásokra, mégis élesen különbözik azoktól.

ii) Hét angyal hét arany pohárral, 15:5-8

7 „pohár”: itáláldozati pohárról van szó.

8 „füst”: ld. 3Móz 16:2; 2Móz 24:16; 40:34-35; 1Kir 8:10-12. „senki sem mehetett be a szentélybe, míg be nem teljesedett a hét angyal hét csapása”: 1. mivel Isten jelenléte ítéletes, senki sem mehet a templomba; 2. Isten dicsőséges és hatalmas jelenléte miatt nem mehet senki a közelébe; 3. mivel a végső ítélet órája elérkezett, az angyal már nem mehet be a templomba, hogy a szentek közbenjáró imádságait bemutassa.

iii) A harag hét pohara, 16. rész

Az itt leírt ítéletek és a trombitaszót követő csapások (8-11.r.) közti párhuzamok nyilvánvalók: 1-4 csapás a földet, tengert, vizeket és égíteteket éri, az 5. következménye sötétség és fájdalom, a 6.é ellenséges hadsereg támadása az Eufrátesztől. Mindkét sorozat merít az egyiptomi 10 csapásból. Vannak azonban döntő különbségek is: 1. a trombitaszót követő csapások nem teljesek, míg a poharak teljesek/egyetemesek; 2. a trombitaszót követő csapások bizonyos mértékig megtérésre való felszólítások, míg a poharak az isteni harag kiadásai; 3. az első négy trombitaszót követő csapások az embert közvetve érintik, míg a poharak közvetlenül.

1 Ld. Ézs 66:6; Jer 7:20; Ez 7:8; 9:8; 14:19; 20:8, 13, 21; 21:31; 22:22; 30:15; 39:29.

2 Ld. 2Móz 9:8-12.

3-4 Ld. 2Móz 7:14-24. Akik Krisztus követőinek vérént ontották, vért kell inniük, ld. 6.v.

5 A korabeli elgondolás szerint volt angyala pl. a tűznek, víznek, hónak, jégesőnek, harmatnak stb.

6 A 17:6 és 18:24 megismétli a témát, mely gyakran előfordul az ÓSZben és az ÚSZben. „nekik”: 1. a gyilkosok, s ebben az esetben a „vért adtál nekik inni” kifejezés jelentheti azt, hogy „megöl”, mint az Ézs 49:26-ban, tehát itt az isteni bosszúállásról van szó; így a „nekik” a fenevad bélyegét magukon viselő, akik a vérré vált vizekből (3-4.v.) isznak a kiontott vért; 2. szentek és próféták, s ebben az esetben a „vért adtál nekik inni” jelentése „meghal”.

8 „a napra”: ellentétben áll az 1.v.szel, ahol a poharakat a földre kellett kiönteni. Itt azonban a föld-víz-tűz-levegő öselemeinek négyeséről lehet szó, ld. 17.v. A csapás nem éri a vértanúkat, 7:16.

9 Ld. 9:20-21.

10 „fenevad trónja”: valószínűleg Róma. Ld. 2Móz 10:21-29. Nem világos, a sötétség miért okoz fájdalmat.

12 „kiszáradt a vize”: az Eufrátesznek (Római birodalom keleti határa) soha nem száradt ki a vize; ez utalás a Vörös-tenger és a Jordán „kiszáradására”, ellenkező előjellel. „hogy megnyíljék a

napkeletről jövő királyok útja”: ld. Ézs 11:5; Jer 50:25; Sir 3:1. Az ÓSZben Isten olykor ellenséges királyokat használ Izráel büntetésére. „Kelet királyai”: talán Rómához tartozó hűbéresek, vagy Róma elleni keleti hatalmak, talán a pártusok. Kr.e. 539-ben Círusz úgy foglalta el Babilont, hogy a vizét elterelte, így egyetlen éjszaka bevette a bevehetetlennek hitt várost.

13 Érdekes párhuzam: Az 1Jn 4:1-3-ban amit a hamis próféták mondanak, az „az Antikrisztus lelke”. „szájából”: a korabeli elképzelés szerint a gonosz lelkek az ember száján/orrlikán át mentek be az illetőbe/távoztak belőle.

14 A démonok gyűjtik össze a királyokat. Isten a kijelölt napon csatában győzi le ellenségeit; ld. Ez 38-39.

15 „hogy ne járjon mezítelenül, és ne lássák szégyenét”: a Bibliában a meztelenség és a szegény összetartozott (1Móz 2:25; 3:7-11; 9:20–24; Ézs 20:4; 47:3; Hós 2:10; 1Kor 12:23).

16 Armageddón; ld. Ez 38-39 (bár itt a csata helye „Izráel hegyei”): valószínűleg „Megiddó hegye” (bár Megiddónál nincs hegy); Megiddónál, a Jezréel-síkságon több jelentős csata volt. Hogy miért itt lesz a nagy csata, ne kérdezzétek. Az eredeti olvasható héber átírásban har móéd-nek (a.m. „a gyülekezés hegye”) is; ld. Ézs 14:13. Akárhol is lesz a végső csata, Isten győzelmet fog aratni.

17 Ezzel a csapások a 4 elem (föld, víz, tűz, levegő) mindegyikére kihatottak.

18 „amilyen nem volt, amióta ember született a földre”: visszatérő kifejezés a hasonló héber, keresztény, görög-római irodalomban.

19 Ld. 11:8.

20 A világvégét megelőző ilyen jelekhez ld. Zsolt 97:5; Ézs 40:4; 42:15; 45:2; 54:10; Ez 38:20.

21 Ld. 2Móz 9:24; Józs 10:11. A rómaiak a rendkívüli jégesőt isteni figyelmeztetésnek/haragnak tekintették.

A kérdésekben a 16. résszel foglalkozom csak. Áttekinthetitek röviden a 15.1-4-et Tamás jegyzetei alapján. A 15.5-8 már a 16. részt vezeti be.

a) **Bevezetés, jégtörő**

Volt-e bármilyen első kézből származó tapasztalatotok természeti katasztrófával? Mi történt? Milyen emlékeid vannak? Milyen érzéseket hoz fel a visszaemlékezés?

b) **Igeolvasás: Jel. 16.**

c) **Megértés (A kérdések a Serendipity Study Bible-ből vannak)**

Mit tartalmaznak a harag poharai egyenként? Miért rosszabbak ezek a csapások, mint amelyeket a trombiták vezettek be (hasonlítsuk össze pl. a 8.8-at a 16.3-mal)? Mi volt a trombiták által indított, és mi a harag hét pohara csapásainak a funkciója? (A trombiták Isten figyelmeztetését vezették be, a poharak a pusztulást: a megtérés lehetősége lejárt.)

Mi a magyarázata annak, hogy a vizek angyala Isten haragjának kitöltetésére nem fájdalommal és szomorúsággal, hanem az isteni igazság felismerésével reagál? (Mintha még maga a természet is elfogadná Isten csapásának szükségességét...)

Mit ír le János a közzjátékban a 6. és 7. poharak között (vv.13-16)? Mi a békák funkciója? (Béka: tisztátalan állat)

Hogyan fognak végül Isten igaz céljai és a Sátán gonosz szándékai találkozni Harmagedónnál? (A 6 pohár: amikor a gonosz összegyűjti seregét a pusztításra, az utolsó ütközet készül. „Az 5 pohár gyötrelmeit követték a 6 pohár pusztítása, amint az egyiptomi sötétséget követte a halál az első páska éjszakáján.” –Wilcock)

Hasonlítsuk össze a hét pecsétet, a hét trombitát, és a hét poharat egymással, valamint az egyiptomi tíz csapással! Milyen ellentéteket (pl. nem csak..., hanem...) találunk? Mi a kapcsolat e

három jelenet (pecsétek, trombiták, poharak) között? Időrendi ez, logikai, vagy valami más? Miért? Hogyan vigasztalhatták János hallgatóit ezek a jelenetek?

d) Elmélyítés/alkalmazás

Mit tett Isten az életedben, ami segített megtérésre jutni? Mennyire vagy érzékeny Isten felé, hogy beimserd bűnödet és megtérj abból, amikor vétkezel?

Ha „a háború pokol” (mondja Hawkeye a MASH c. filmben), lehetséges, hogy János látomása szerint a „pokol háború”? Mit mond ez a rész neked Isten ítéletéről?

Melyek azok a „békák”, amelyek harcolnak ellened? Hogyan áll a harc?

Milyen érzéseket kelt benned a Jelenések könyve? Miért? Mi lepett meg Istennel kapcsolatban ebben a könyvben?

Hogyan magyaráznád meg e csapások szükségességét valakinek, aki nem keresztyén?

19) Jel. 17-19.10

a) A nagy parázna, 17. rész

1 Istentelen városokhoz ld. Ézs 1:21 (Jeruzsálem); 23:16–17 (Tírusz); Náh 3:4 (Ninive). „nagy víznél ül”: ld. Zsolt 144:7; Ézs 8:6–7; 17:12–14; 28:17; Jer 47:2; 51:13. Hogy az asszony „ül”, fontos, hiszen a rész 4x említi (1, 3, 9, 15): az asszony trónol. A 21:9-ben ugyanez az angyal mutatja meg Jánosnak az új Jeruzsálemet: erre csak a nagy Babilon pusztulása után kerülhet sor.

2 Ld. Jer 51:7. Az Ézs 23:17 Tírusz kereskedelmét kéjteljesnek nevezi (ld. Náh 3:4-et Ninivéről), mivel kereskedelmi kapcsolatok gyakran vallásos „eszme-cseréhez” is vezettek. Ám mind az Ézs 23:17, mind a Náh 3:4 szövegösszefüggéséből világos, hogy a szerzőket nem a városok érdekelték, hanem az általuk a tágabb környezetükre (különösen Izraelre) kifejtett gazdasági-vallási-politikai-kulturális hatás. Miért használta János a parázna metaforáját Babilon-Róma és hűbéresei kapcsolatára? Valószínűleg a politikai szövetséget ítéli el. Az ilyen szövetségeknek óhatatlan gazdasági, társadalmi és vallási-kulturális következményei voltak, és gyakran az adott ország kárát szolgálták („megrészegedtek a föld lakói”). János emellett azért is lehet ennyire Róma-ellenes (sok honfitársával együtt), mert Róma hol erőszakosan, hol ármányosan manipulálta a palesztinai politikát/társadalmat, s ez két felkeléshez is vezetett.

3 „skarlátvörös”: ld. 12:3. „istenkáromló nevek”: ld. 13:1. Ld. még 18:16. A bíborszínű öltözet az ókorban státusz szimbólum volt. Az asszony leírása részben a korabeli utcanő jellemzőinek felel meg.

4 „kezében aranypohár”: ld. Jer 51:7; Jób 15:16. „tele utálatossággal és paráznaságának tisztátalanságaival”: az első pogány vallási szokásokra, a második pogány erkölcstelenségre utalhat. Egy Cebes nevű szerző (2.sz.) *Tabula* c. művében, szintén egy *ekfrasis*-ban, egy Csalás nevű, trónon ülő, serleget tartó nő félre vezeti azokat, akik isznak a serlegből (akik születésükkel belépnek az élet kapuján). Tacitus: Róma az a város, „ahol a világ minden szörnyű és szégyenletes tette összegyűlik és otthonra talál.”

Emellett az 1.sz. végére az embereknek meggyőződése volt, hogy Róma városa titkos nevű istenség. Servius (4.sz.) erről így ír: „A rómaiak titokban akarták tartani Róma védőistenének személyét, ezért papi rendelkezésük szerint Róma isteneihez, nehogy félrevezettessenek, saját nevükön nem lehetett folyamodni.” Egy másik szerző, Johannes Lydus (6.sz.) szerint Rómának 3 neve volt: a politikai Róma, a szent neve Flóra, s a rituális neve, melyet csak a papok ismertek, Amor („Roma” hegymenetben visszafele olvasva). Hogy Roma = Amor, már egy 2.sz.i szerzőnél, Aelius Aristides-nél is megtalálható, továbbá egy pompeii falfirkán:

ROMA

O M

M O AMOR

Ezt az értelmezést támasztja alá, hogy a rómaiak Aeneas leszármazottjainak tekintették magukat, aki pedig Vénusz/Afrodité (szerelem istennő) fia volt. János képe így értő szemlélőkre talált.

5 „homlokára írva ez a titokzatos név”: más fordítás szerint: 1. „homlokára írva ez a név: Titok, Babilon...”, vagy 2. „homlokára írva ez a név, egy titok...” Mivel az angyal megmagyarázza a név jelentését, nem valószínű, hogy a titok része a névnek, hanem inkább az „A nagy Babilon, a föld paráznáinak és undokságainak anyja” maga titok, ami magyarázatra szorul. A felirat arra utal, hogy a nő nemcsak utcanő, hanem abból is a legmegvetettebb, megbélyegzett rabszolga. A görögök szerint a babiloni uralkodók nőiesek voltak, akik cicomázták, festették magukat, és ékszereket viseltek. Ha Róma a paráznák anyja, a vele szövetségben levő/öt kiszolgáló városok „a föld paráznái”.

6 Ld. Ez 39:18-19; Dán 7:15. Szentek és vértanúk: feltehetőleg ugyanaz a csoport; ld. 16:6.

8 „a vadállat volt és nincsen, de megjelenik”: 3x hangzik el egymás után (17:8-ban 2x, 11), ez tekinthető az 1:4, 8; 4:8 paródiájának: „az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható”. Az „aki eljövendő” (1:4, 8; 4:8) Isten eszkhatológiai eljövételére utal, így a fenevad, amely „fel fog jönni az alvilágból, de elmegy a kárhozatba/pusztulásba” szintén erre az eszkhatológiai szerepre utal. A 17:8-ban a „volt és nincsen” valójában ezt jelenti: „aki élt és aki már nem él”, azaz halott, mely az ókorban gyakori sírfelirat volt; pl. „Nem voltam, lettem, nem vagyok”; „Nem voltam, voltam, nem vagyok, nem érdekel”; „Nem voltam, megszülettem, voltam, nem vagyok, erről ennyit”. A Jel 17 paródiája akkor hat, ha az illető meghalt, majd visszatért a halálból/vagy ezt várták tőle – ez a *Nero redivivus* mítoszra elmondható.

„fel fog jönni az alvilágból/mélységből”: ld. 11:7; 13:1. „elmegy a kárhozatba” (a 19:20 szerint ez a végső büntetés lesz): a 9:11-ben az alvilág/mélység angyalát Apollüónnak hívták, a „kárhozat/pusztulás” szó (19:20; görögül *apóleia*) ezzel rokon. A Pusztító végül maga is elpusztíttatik.

„És csodálkoznak a föld lakói, ... hogy a vadállat volt és nincsen, de megjelenik”: ld. 13:3-4. Ez a csodálat imádatnak felel meg.

9-11 „Itt a helye az értelemnek, amelyben bölcsesség van!”: Az előzmények összegzése (vö. 13:18; Mk 13:14). „hét hegy”: az 1.sz.ban gyakran használt kép Rómára. „ez hét királyt jelent”: a 7 fej (= 7 domb) további magyarázata némileg meglepő. Az apokaliptikában a sokfejű szörny gyakran jelölt uralkodókat (Dán 7:6; 11:2). A 9-11-nek legalább 3 értelmezése van: 1. történeti, 2. szimbolikus, 3. történeti-szimbolikus megközelítés.

1. Történeti: A 7 királyt 7 római uralkodóval igyexik azonosítani. Az első nehézség, hogy ki az első uralkodó: Julius Caesar vagy Augustus? Ebben a kérdésben az ókori írók is eltérő véleményen vannak. Ha valakit érdekelnek a történeti megoldási kísérletek, íme néhány (bocsi, nem volt kedvem lefordítani), sok sikert!

Following the assumption that Rev 17:9b–11 refers to Roman history, it is logical to assume that if one begins to calculate the seven kings or emperors beginning with Julius Caesar, and *includes* the three short-term emperors who reigned briefly in A.D. 68–69, then Galba (October 68 to 15 January 69) would be the “other,” i.e., the seventh emperor who would appropriately be said to reign “for only a short time.” However, if one begins counting with Julius Caesar but *excludes* the three emperors who reigned briefly in A.D. 68–69 (as many scholars do), then Claudius would be the fifth emperor, and Nero (13 October 54 to 9 June 68) the sixth emperor, the “one [who] is living”, and Vespasian (1 July 69 to 23 June 79) would be the “other,” the seventh emperor who will reign “for only a short while” (though in fact Vespasian ruled for eleven years). On the other hand, if one begins with Augustus as the first of the kings who have fallen, and if one includes the three emperors who reigned briefly during the tumultuous years A.D. 68–69, then the fifth emperor

would be Nero, the “one [who] is living” would be Galba, and the “other” who will reign “for only a short while” would be Otho (5 January 69 to 16 April 69). However, if the three emperors of A.D. 68–69 are excluded, Nero would be the fifth emperor, the “one [who] is living” would be Vespasian, and the “other” who will reign “for only a short while” would be Titus (23 June 79 to 13 September 81), who was apparently known to be in ill health. Since the phrase “one is living” seems to refer to the emperor whose reign was contemporaneous with the composition of Rev 17:9–11, the main options are Nero or Galba, while the questionable procedure of omitting the three so-called interregum emperors would point to either Vespasian (A.D. 69–79) or Titus (A.D. 79–81).

17B. Alternate Ways of Counting the Roman Emperors

	a	b	c	d	e	f	g	h
Julius Caesar (101–44 B.C.)	1 ^a	1 ^b						1 ^h
Augustus (27 B.C.–A.D. 14)	2	2	1 ^c	1 ^d				2
Tiberius (A.D. 14–37)	3	3	2	2				
Gaius (A.D. 37–41)	4	4	3	3	1 ^e			
Claudius (A.D. 41–54)	5	5	4	4	2			3
Nero (A.D. 54–68)	6	6	5	5	3	1 ^f		
Galba (June A.D. 68–Jan. 69)	7	–	6	–	4	2	1 ^g	
Otho (A.D. 69)	8	–	7	–	5	3	2	
Vitellius (A.D. 69)	–	–	8	–	6	4	3	
Vespasian (A.D. 69–79)	–	7	–	6	7	5	4	4
Titus (A.D. 79–81)	–	–	–	7	8	6	5	5
Domitian (A.D. 81–96)	–	–	–	8	–	7	6	6
The “other” (17:10b)								7
[Neronic Antichrist]								
Nerva (A.D. 96–98)							7	

2. Szimbolikus: Mivel a 7-es kedvelt apokaliptikus szám, ezért jelképes jelentése van, nem történeti. A szimbolikus több okból is meggyőző magyarázat: a. A 7-es szám igen fontos a Jel-ben (53x fordul elő), így a 7-es szám a Római birodalomra mint történelmi jelenségre utal; b. A fenevad 7 feje a mitikus, az ókorban jól ismert szörnyre utal. Mivel a szerző a mitikus hagyományból merít, ez arra utal, a 7 királyt szimbolikusán kell értenünk. (c) Róma 753-as alapítása után etruszk királyság volt, amíg az utolsó etruszk királyt, Tarquinius Superbust 508-ban el nem űzték. A hagyomány szerint 7 király uralkodott e 250 esztendő alatt, s a 7-es szám megtartásához a hagyomány mindent elkövetett. Itt tehát a római uralkodók összessége értendő a 7 királyon.

3. Történeti-szimbolikus: A 10.v. utalása a 6. királyra („az egyik már uralkodik”) a Jel első olvasói számára világos kellett, hogy legyen. A 17:9-10 fókusz a 6., most élő uralkodón, ill. a 7., eljövendőn van, az első 5 mellékes, ezért az szimbolikus utalás. Emellett a megjegyzés, hogy „kevés ideig marad”, bevett fordulat az apokaliptikában, mely aláhúzza, hogy a vég közel.

„elesett”: nem egyszerűen „meghalt”, erőszakos halálról (merénylet, háború, megdöntés) van szó. „egyik már uralkodik”: a 6. király az író kortársa. „kevés ideig maradhat”: több római császárral próbálták azonosítani, a lehetséges 3 jelölt: Galba, Nerva, Titus. „A fenevad pedig, amely volt és nincs: ő a nyolcadik”: általános egyetértés szerint Neróról s a *Nero redivivus* mítoszról van szó.

12 „A tíz szarv, amelyet láttál, tíz király”: ld. Dán 7:7–8, 20, 24. Ezek a királyok eljövendők, s Róma hűbéresei. (Róma hűbéres királyokkal alkalmazta az „oszd meg és uralkodj” elvet.) „egyetlen órára”: meghatározott, de rövid időre.

13 „egy véleményen vannak”: politikai szakkifejezés közös politikai nézetre/szövetségre egy városon vagy államon belül. A 10 király önként adja át hatalmát a fenevadnak. A „királyok királya” cím gyakori volt az ókori Közel-Keleten.

14 „akik vele vannak, azok az elhívottak, a választottak és hűségesek”: itt a választottak részt vesznek a nagy, eszkatologiai csatában Isten oldalán a Gonosz ellen; ez az „aktív modell” (ld. még 7:1–9; 14:1–5). A passzív modell szerint Isten (angyalai segítségével) szentjei nélkül győzi le a Gonoszt (ld. 16:12–16; 19:11–21; 20:8–9).

15 „A vizek... a népek és seregek, a nemzetek és nyelvek”: az Ézs 8:7-ben a hasonló kifejezés az Eufráteszre utal, és a folyótól északra és keletre élő népeket jelképezi. Itt: a birodalom népei.

16 meg fogják gyűlölni a paráznát, és mezítelenné teszik, húsát lerágják, őt pedig tűzben elégetik”: ez utalás az Ez 23:25–29-re, ahol Jeruzsálemet és lakóit éri hasonló sors (vö. Jer 13:26–27; Ez 16:37–38; 23:10, 29; Hós 2:5, 12; Nah 3:5; Ézs 3:17; 47:3; Jer 13:22; Sir 1:8). A Rómával szövetséges királyok és a fenevad (Nero) Róma ellen fog fordulni, és elpusztítja azt. „magára hagyottá”: néptelenné teszik. „húsát lerágják”: az ókorban kutyák rágták le a holttestről a húst (ld. 1Kir 14:11; 16:4; 21:23–24; 2Kir 9:10, 36–37). Érdekesség: a parázna megégetését (Róma felgyújtását) említi egy késői *Nero redivivus* mítosz; a 3Móz 21:9 égetést ír elő, ha egy pap lánya parázna lett (ez a törvény heves vita tárgya volt a rabbik közt a 2.sz.ban).

17 „Isten adta szívükbe”: semitizmus, Isten irányítására/vezetésére utal (ld. 2Móz 35:30–35; Ezsd 7:27; Neh 2:12; 7:5). „hogyan végrehajtsák szándékát, hogy szándékuk egy legyen”: ld. 13.v. „míg be nem teljesednek az Isten igéi”: visszautalás a nagy parázna sorsára, 16.v.

b) Babilon bukása, 18. rész

A 18. részben Babilon/Róma bukását 3 különböző költői műfaj adja elő: 1. rituális sirató (1–3, 9–20), mely igen emlékeztet a Tírusz bukása feletti siratóra (ld. Ez 26:15–18 és 27:1–8, 26–36), amit Róma szövetségesei mondanak el; ezt megszakítja a (2) menekülésre való felszólítása (4–8), amit követ a (3) jelképes cselekedet és magyarázat (21–24). Róma a hatalom, erőszak, fényűzés és Isten-ellenesség központja és megszemélyesítője.

A Jel 18-ben több utalást találhatunk főként a Jer 50–51-re, de más ÓSZi és apokrif könyvekre is (LXX: Septuaginta, az ÓSZ görög fordítása):

18:2a	Jer 51:8 (LXX 28:8); Ézs 21:9
18:2b	Jer 51:37 (LXX 28:37)
18:3	Jer 51:7 (LXX 28:7)
18:4	Jer 51:6 (LXX 28:6)
18:5	Jer 51:9 (LXX 28:9)
18:6	Jer 50:29 (LXX 27:29); vö. Jer 16:18
18:8	vö. Jer 50:32, 34; 51:30, 32, 58
18:20	Jer 51:48
18:21	Jer 51:64 (LXX 28:64)
18:22c–23b	Jer 25:10

18:23b	Jer 7:34; 16:9; 25:10; 33:11; vö. Báruk 2:23
18:24	Jer 51:49 (LXX 28:49)

1 „másik angyal”: ld. 17:1, 3, 7, 15. „dicsősége beragyogta a földet”: ld. Ez 43:2.

2 Ld. Ézs 21:9; vö. Ám 5:1-3. „amely ördögök lakóhelyévé lett, és minden tisztátalan lélek, minden tisztátalan állat és minden utálatos madár rejtekhelyévé lett”: ld. Ézs 13:21-22; Jer 51:37; Zof 2:14; a teljes elhagyatottság és pusztulás képei.

3 „eldőzsölt javaiból gazdagodtak meg a föld kereskedői”: Róma nem volt önellátó, a gazdag tartományokból (Hispania, Gallia, Afrika, Kis-Ázsia) kellett fedeznie, amit nem tudott megtermelni. Kb. a GDP 10%-a adókból származott. Róma gazdagságát 4x említi a fejezet (18:3, 9, 16–17, 19), ahogy az Ez 27 (12, 18, 27, 33) is 4x említi Tíruszét. A vers 3 okot nevez meg Isten ítéletére: (a) Rómának a népekre gyakorolt megrontó befolyása, (b) a föld királyai vele paráználkodtak (vö. 17:2), és (c) a föld kereskedői általa meggazdagodtak és osztoztak hihetetlen gazdagságában (a tengerészeket általában mohóknak tartották).

4 A beszélő talán Isten/Krisztus. „Menjetek ki belőle, én népem, hogy ne legyetek részesek bűneiben, és hogy a rámért csapások ne érjenek titeket”: ld. Jer 51:45 és Ézs 48:20; Jer 50:8; 51:6. A felszólítás jelképes: Róma ördögi politikai-gazdasági hatalmától és befolyásától kell „menekülniük” a keresztényeknek erkölcsileg és talán társadalmilag.

5 Ld. Jer 51:9.

6 Ld. Jer 50:29; 16:18. Kik az alanyai a versnek? 1. a keresztények, ahogy ők az alanyai a 4.v.nek; 2. az ítélet angyalai, bár rájuk nincs utalás.

7 Ld. Ézs 47:8; Ez 28:2; Jer 5:12. A háború gyakori következménye az árvaság/özvegyesség volt, ami akkoriban gazdasági ellehetetlenülést jelentett. Ezért özvegyeknek gyakran neveztek háború pusztította városokat (Babilon: Ézs 47:9; Jeruzsálem: Ézs 54:4; Sir 1:1; 5:3–4).

8 Ld. Ézs 47:9: az ostrom és háború csapásai.

9 Ld. Ézs 23:17.

10 „egyetlen óra alatt”: az ókori irodalomban a gyors pusztítás kifejezése. A szentek egy óras üldözését (17:12-14) az egy óras isteni megtorlás ellensúlyozza.

11-19 Aelius Aristides, egy 2.sz.i szónok így ír Rómáról:

Itt megtalálható minden ország minden gyümölcse és minden föld, folyó, tó minden gazdagsága, ahogy a görögök és barbárok művészeti termékei. Ha tehát valaki szeretné látni ezeket, vagy be kell járnia az egész földet, vagy el kell jönnie ebbe a városba. Nem lehetséges másként, minthogy itt mindig bőségben megtalálható mindaz, ami terem és amit termelnek. Annyi kereskedelmi hajó érkezik ide minden országból szállítva az árukat, hogy a város olyan, mint egy gyár, mely az egész világe. Annyi hajórakományt láthatsz Indiából és Arábiából, Felix, ha úgy kívánod, hogy az ember azt gondolhatja, az ott élő népek fái le lettek csupaszítva, és ide kell jönniük, hogy saját termékeikért könyörögjenek, ha szükségük van valamire. Láthatsz továbbá babiloni ruhákat és távoli barbár világok ékszereit, melyek sokkal nagyobb mennyiségben és könnyebben érkeznek ide, mint az áru Naxusból vagy Cythusból Athénba. A szántóföldjeid Egyiptom, Szicília és egész Afrika, mely megművelhető. A hajók érkezésének és távozásának nincs vége, úgyhogy az ember kívánná csodálatban részesíteni a kikötőt, sőt a tengert is... Minden itt fut hát össze: kereskedelem, hajózás, földművelés, bányászat, minden létezett vagy létező mesterség, minden, amit termelnek vagy készítenek. Ha valamit itt nem találsz meg, az nem létezett és nem létezik. Nem könnyű tehát eldönteni, melyik fontosabb: a város a mai városokkal kapcsolatban, vagy a birodalom a korábbi birodalmakkal kapcsolatban.

Nero egy bulijára az egyiptomi rózsák (1977-es árfolyamon) 100.000 \$-ba kerültek; Vitellius alig 2 éves uralkodása alatt 20M \$-t költött elsősorban ételre; miután elherdálta vagyonát, egy

római polgár öngyilkosságot követett el, mert kevés volt, ami maradt: 300.000 \$. A gazdag római nők csak ezüstkádákban voltak hajlandók fürödni, hadvezérek sátraikban ezüst étkészletet voltak csak hajlandók használni (ismertek mai hasonló történeteket?). A Talmud így ír: „A világba 10 rész gazdagság érkezett: Róma kapott 9-et, a világ többi része egyet.”

Mindennek természetesen ára volt: kizsákmányolás, társadalmi-gazdasági-kulturális elnyomás, igazságtalanság, erőszak, katonai hódítás.

11 A kereskedők nem Rómát, hanem magukat sajnálják.

12-13 Ld. Ez 16:9–13. „rabszolga”: a Római birodalom 50M lakosa közül kb. 16-20% rabszolga volt az 1.sz.ban. Az itt felsorolt 29 árucikkből 15 megtalálható az Ez 27:12-22-ben.

16 Ld. 17:4.

17 Ld. Ez 27:33–35.

18 Róma Nero alatt 64-ben hatalmas és igen pusztító tűzvész áldozata lett, mely 6 napig égett, és a város 14 kerületéből 10-et elpusztított.

19 Ld. Ez 27:30.

20 „mert Isten végrehajtotta rajta ítéletet”: Babilon/Róma bűne lehet hamis tanúzás, amiért Isten ugyanazt a büntetést méri rá, amit áldozatai szenvedtek tőle, ld. 18:6.

21 Ld. Jer 51:63-64.

22-23 Ld. Jer 25:10; Ézs 23:8; 47:9. „varázslásod”: átvitt értelemben értendő: ahogy Róma megigézte a világot.

24 Ld. Jer 51:49.

c) **Babilon bukásának ünneplése, 19:1-5**

Isten dicsőítését (2-3) a győzelmi kiáltás (1b) vezeti be.

1 „üdvösség”: Isten megváltása.

2 Ld. 11:18; 2Kir 9:7.

3 Ld. Ézs 34:10.

A Bárány menyegzője, 19:6-10

6 Ld. Ézs 17:12; Ez 1:24.

7-8 Ld. Ézs 61:10. Ellentétben a 18:12, 16-tal.

9 Ld. 14:13. Vö. Mt 8:11-12; Lk 13:28-29. A beszélő feltehetőleg a 17:1 angyala. „Ezek/Ez az Isten igaz igéi/üzenete”: ld. 22:5-6.

10 „Vigyázz, ne tedd”: gyakori motívum az apokaliptikában, ahogy a görög irodalomban az istenek emberekkel való összetévesztése; az elutasítás alapja és célja a monoteizmus. „Jézusról való bizonyágtétel”: vagy „Jézus bizonyágtétele”. „Jézusról való bizonyágtétel a próféta lelke”: János napjaiban Jézust ismerni el kizárólagos Úrnak és Megváltónak politikai-prófétai tett is volt (ld. ÓSZi próféták működését). Mit jelent Jézus követése számunkra, milyen politikai-prófétai következményei vannak?

A 17-19.10 egy egység a Jelenésekben, és ezért én sem bontom ketté az alkalmakra nézve. Azt javaslom, hogy minden csoportvezető gondolja át, hogyan lesz két beszélgetés ebből a szakaszból.

Tamás jegyzetei hihetetlen mértékű kortörténeti, exegetikai magyarázatot tartalmaznak. Használjátok, ahogy tudjátok! Az én kérdéseim egy szimbólikus megközelítésre épülnek. Miközben nem tagadom, hogy a Nagy Babilon ott és akkor Rómát jelentette, az alábbi megközelítés lényege az, hogy a Nagy Babilon mégsem elsősorban egy történeti, konkrét város, vagy ország, hanem a világban jelen lévő Isten-ellenes erők, és Isten-ellenes rendszerek szimbóluma. Továbbá, és ez is e jelen megközelítését erősíti, egyetértek azokkal, akik szerint a Jelenések könyvében itt már nem csupán a világban jelenlévő erőkről van szó, hanem a történelem

végéről. A Nagy Babilon bukása vezeti be a másik város, a Mennyei Jeruzsálem, azaz az új teremtés érkezését. (András)

d) Bevezetés, jégtörő

e) Igeolvasás: Jel. 17-19.10

f) A 17. részhez

Próbáljátok körbeírni a nagy paráznát! Vajon mit jelképez, kicsoda ő (16.19)? Beszéljétek, milyen tulajdonságai vannak az olvasott rész alapján! (A következőkre kellene eljutni: befolyásos a népek felett, gonosz, vonzó, és ugyanakkor visszataszító.) Mi a legfőbb bűn vele összefüggésben (nem szexuális erkölcstelenség!)? Mit mond az angyal a fenevad eredetéről? Múltjáról? Jövőjéről? Milyen választ kelt a fenevad az emberekben?

g) A 18. részhez

Hogyan mutatja be János az angyalt, aki bejelenti a Nagy Babilon bukását? Mi ennek a jelentősége? (Isten dicsősége jelenik meg a gonoszság bukásán)

Ahhoz, hogy jobban körbeírjuk, hogyan láttatja a Jel a Nagy Babilont, végezzünk bibliatanulmányt a következő városokról. Azt keressük, hogyan jelennek ezek meg a Jel 18 leírásában!

Gen. 11. Babilon őse Bábel. Mi volt Bábel, mint város, lényege? (Felemeljünk magunkat, hogy nevünk legyen, hogy elérjük Istent: hogy mi legyünk isten) Vö. 18.7.

Jer 50-51 Babilon (mint város és birodalom). Isten eszköze volt Izrael ítéletében, 51.6, de felvulkodott, kegyetlen, erőszakos lett, 50.15-16, 29-32. 51.20-26, stb. Külön érdemes beszélgetni az. 50. 6 és 8 versekről a Jel 18-ban... Nyilvánvaló, hogy János nem a történelmi Babilonról szól.

Tírusz, Ez. 28.4-5. Tírusz a hihetetlen luxus, gazdagság, fényűzés, kereskedelem, a pénz imádatának helye. Ez is benne van a jánosi Nagy Babilonban...

Róma, lsd. 17.9, 18 – és Tamás megjegyzéseit. Az örök, az elpusztíthatatlan város: nincs vége soha, vö. Jel. 18.7

Szodoma, 1Móz. 18.20, 19.24 – és Jel. 18.5, 9. A szexuális perverzió, kicsapongás helye.

Miután röviden áttekintettük, hogy honnan merít János, próbáljuk újra megfogalmazni: mi a Nagy Babilon? Hogyan van jelen ez a lelkület és annak testet öltő struktúrái a mai világban, kultúrában? *(A NB szelleme, lelkülete itt van közöttünk, hatással van ránk, gondolkodásunkra, életmódunkra...)*

Mi Isten parancsa az ő népe számára ebben a helyzetben a 4. v. szerint? Mivel indokolja Isten ezt a parancsot? (Aki részes bűneiben, részese lesz ítéletében is) Hogyan érthették ezt a János hallgatói, keresztények a római Birodalomban? Hogyan rthetjük mi? Mire hív ez bennünket? A babiloni fogság idején ez nyilvánvalóan a hely földrajzi értelemben vett elhagyását jelentette. Mennyiben lelki ez ma? Mennyiben fizikai? (Feltételezem, hogy ez nem arra hív, hogy remeték legyünk, de arra igen, hogy felismerjük: mi hogya ittunk részegítő kelyhéből, hogyan kápráztat és bűvül el bennünket? Ugyanakkor nem spiritualizálnám el teljesen: bizonyos helyeket, közösségeket, embereket lehet, hogy már most magunk mögött kell hagyni...)

A városok fényében beszélhetünk a következőkről: paráznaság; gazdagság, pompa... ; erőszak, hatalommal való visszaélés, kegyetlenség; kevélység, felfuvalkodottság...

Kicsit beszélgethetünk arról, hogy miért nehéz a Nagy Babilont magunk mögött hagyni, vö. Jer. 50.33. Ahogy Babion vissza akarta tartani a zsidókat, úgy nem akar minket elengedni, szabadon bocsátani ez az Isten ellenes lelkület. Beszéljétek arról, ki a mi „erős megváltónk”, hogyan hozhat

szabadulást. Jó lenne, ha egyrészt bizonyágtételek hangoznának el, másrészt tudnátok egymásért imádkozni szabadulásért különböző területeken... (2-3 fős kiscsoportok?) (*Ha eddig eljuttok az első alkalommal, bőven elég! Innen lehet folytatni...*)

Hogyan jön el az ítélet a Nagy Babilonra? Mi láttok és mi hallotok János leírásában? Egyrészt sírás és jajgatás –nézzétek végig az igéket! Mi a sírás és jajgatás oka? Kik és mit siratnak? Mi okozza megdöbbenésüket? (Királyok – politikai hatalom, kerekedők – gazdasági hatalom nem bírják felfogni, hogy egy óra alatt minden összeomlott!) El tudod-e képzelni, hogy valami ehhez hasonló történik a világban? Mire hívja az angyal a mennyet a nagy jajgatás közepette? 18.20. Kikről van itt szó? Nem ellentétes-e ez a felhívás a szeretet parancsával? (Kárörvendés?)

Mit jelképez a malomkő tengerbe vetése a 21. v.ben? Mi követi a NB bukását? (Csend és sötétség...) Próbáljátok magatok elé képzelni, átélni ezt a halálos, dermedt csendet és sötétséget... Ez a történelem vége?

19.1-10. Mi hall és mit lát János a következő képben? Miért magasztalják az Urat? (Itt legjobb lenne nem beszélgetni, hanem elkezdni imádkozni és dicsőíteni. Akár énekel, akár csak imában. Az is lehetséges, hogy miután beszélgettek a 18. rész második feléről, utána bevezeted, hogy most felovasod az következő szakaszt (19.10-10), és utána imádságba kezdtek. Hadd vezesse a Lélek, hova juttok ebben...

20) A végső győzelem, 19:11-20:15

a) Bevezető gondolatok a vezető részére (Tamástól)

iv) Krisztus megjelenése, 19:11-16

Ld. Ez 38–39; Ézs 63:1–3; 2Móz 15:3–4. Ez a szakasz a római diadalmenetet veszi alapul. Ebben a győztes hadvezér (*triumphator*) 4 fehér ló húzta harci kocsiban állt, a menet során arany diadémokat adtak át neki győzelme elismeréseként, melyet feje fölé egy rabszolga tartott. A *tunica palmaté*-t és a *toga pictá*-t (ez alkalomra készült tunika ill. tóga) viselte, és isten-királyként volt felékesítve. A Jel-ben látható: 1. a fehér ló (11) – bár némelyek ebben az ősmagyar vallás elemeit vélik felismerni, ☺ – és a fehér lovak (14); 2. a lovas sok diadémja (12; nem „sokágú korona”); 3. a lovas neve/címe (12–13, 16); 4. a véres köpeny arra utal, hogy a diadalmenet a lovas halála utáni (13), 5. a lovast kísérő hadsereg (14); 6. a szakasz katonai metaforái, melyek győzelemre utalnak (15). Egyetlen elem hiányzik, a 4 ló húzta harci szekér, ám ennek hiánya magyarázható azzal, hogy itt nem a győzelmi ünneplés a téma, hanem az utolsó csatára való felkészülés.

11 „megnyílt ég”: ld. Ez 1:1.

12 „szeme tűz lángja”: ld. Dán 10:6 görög fordítása. „fején sok diadém [nem sokágú korona]”: vö. a sárkánnyal, 12:3; és az Antikrisztussal, 13:1. A diadémok annyi országot jelképeztek, ahány felett az adott uralkodó uralkodott. „amelyet senki sem tud rajta kívül”: ld. 2:17. Az istenek nevét nem tudhatták halandók, csak amit az istenek kijelentettek nekik; a titkos név a korban isteni személyre utalt.

13 „vérbe mártott ruhába volt öltözve”: a véres ruhát viselő harcos gyakran előfordul az ÓSZben: 2Móz 15; 5Móz 33; Bír 5; Hab 3; Ézs 26:16–27:6; 59:15–20; **63:1–6**; Zak 14:1–21. A ruha a megölettektől véres. Az 1Móz 49:11 korai zsidó magyarázatai (targum) közt találunk egy ilyet: „Ő [a Messiás-király] felövezi magát, csatába vonul az öt gyűlölök ellen. Megöl királyokat és uralkodókat, és a hegyeket vörösre festi a megölettek vérével, és a köpenyét a hatalmasok zsírijával fehéríti, ruhája vértől vöröslik”; vö. 7:14. A római tábornokok csatában vörös színű köpenyt viseltek; a császárkorban a vörös/bíborszín a császárnak volt fenntartva.

14 A mennyei hadsereg gyakran tűnik fel római *prodigiumokban*.

15 Ld. Zsolt 2:9; Ézs 11:4; 63:2-3. A harcos és bosszúálló Messiás ellentétesnek tűnik Krisztus eddigi Jel-beli ábrázolásával. Schlatter, egy múlt századi, viszonylag konzervatív ÚSZes szerint ez

„vésszesen közelít ahhoz a ponthoz, hogy az Istenről alkotott keresztény elképzeléssel összeegyeztethetetlen legyen”. Majd megjegyzi, hogy a csata metaforája az ítélet metaforájára vált: „Isten megtisztítja diadalmasan a csatamezőt, és ellenségeit a halál torkába veti.”

16 Vö. 5Móz 10:17. „Ruhájára és derekára [helyesebben: combjára/csípőjére] az a név van írva”: görög-római szobrok viselték időnként nevüket a combjukon.

v) *A két fenevad vége, 19:17-21*

17 A korai zsidó irodalomban angyalok gyakran jelképezték a napot. „Jöjjetek, gyülekezzetek össze az Isten nagy vacsorájára”: ld. Ez 39:17, mely a szent, messiási, eszkatológiai vacsora paródiája. A szent, ünnepi vacsora az ókori mitológiákban az istenek egymás közti harcát zárta le, és a győzelmet ünnepelte meg; vö. Zak 9:15.

18 Ld. Ez 39:18.

19 A 16:14 folytatása. Ld. Ézs 66:18; Ez 38: 7–8, 14–16; 39:1–6; Jóel 3:2; Zak 12:1–9; 14:2; Zsolt 2:1–3; Jel 16:14, 16; 19:17, 19; 20:8.

20 Korabeli zsidó eszkatologikus csatajelenetekben az Istenhez hűek részt vesznek a csatában, itt erre nincs utalás. „kénnel égő tűz tava”: ez egyedülálló a Jel-ben, az ÓSZ, zsidó, görög-római irodalomban nincs párhuzam. Az egyiptomi *Halottaskönyv* azonban említi a tűz tavát a második halállal kapcsolatban.

21 Ld. 19:17; Ez 39:4, 17. A lovas szájából kijövő kard: Isten igéje.

vi) *Krisztus ezeréves uralma, 20:1-6*

1-10-hez ld. Ézs 24:21–22. A szakasz nem szigorú időrendi sorrendben meséli el a történeteket, az előbb történetek gyakran az utóbb történetek után következnek (görögül: *hysteron-proteron*).

1-2 Hésziodosz *Teogóniájában* Zeusz is szövetségesei legyőzik a Titánokat, majd a föld alá zárják őket. A láncal megkötözés görög mitológiai motívum: a százkezü szörnyet és a titánokat (+ Prométheuszt) egyaránt láncra verték. „Megragadta, megkötözte”: ld. Mk 6:17.

3 „levetette a mélységbe, bezárta, és pecsétet tett rá”: gnosztikus és zsidó mágikus szövegekben gonosz szellemeket, démonokat vetettek a mélységbe, zártak be és tettek rájuk pecsétet, hogy ne árhassanak. A népek említése a 19:21 pusztítása után meglepő, ha kronologikusan értendő, feltehetőleg a megmaradtakról van szó.

4 Ld. 6:9. „trónok”: ld. Dán 7:9-26; Zsolt 122:4. Nem világos, a trónon ülés az ítéletet vagy a dicsőséget hangsúlyozza-e. „uralkodtak a Krisztussal ezer esztendeig”: 1. *amillennialista*: az egyház időszakára utal (Ágoston, római kat., kálvinista); 2. *posztmillennialista*: átvitt, lelki értelemben értendő, a hívők szívében uralkodik Krisztus 1000 évig, azaz hosszú ideig (lutheránus); 3. *premillennialista*: az 1000-éves uralom Krisztus visszatérése után lesz, és szó szerint értendő (diszpenzacionalizmus; remélem, jól írtam). Emellett az 1000-éves uralomnak 2 fő értelmezése van: a. realista vagy szó szerinti: az 1-3 és a 7-10 helyszíne a föld, ezért a feltámadott vértanúk Jézussal a földön fognak uralkodni (több egyházatya); b. Ágoston szerint (amillennializmus) az 1000-éves uralom nem jövőbeli esemény, hanem a szentek jelenlegi állapota, akik feltámadtak Krisztussal és uralkodnak vele (ld. Kol 3:1; Ef 2:6). A spiritualizálást kerülendő fontos megemlíteni, hogy Krisztus két eljövetele közt a Sátán befolyása itt korlátozva van, ezt pedig Jézus első eljövetele tette lehetővé (Mt 12:29; Lk 19:17-18; Jn 12:31; Kol 2:15). Fontos látni, hogy az 1000-éves uralomban a vértanúk részesednek: kitartásuk a legbensőségesebb közösséget és dicsőséges igazolást fogja eredményezni Istennel és Istentől. Más szóval: János szó szerinti 1000-éves uralomról írt, ám annak beteljesedése nem feltétlenül szó szerinti lesz.

„életre keltek”: pontosabban: „éltek” (uaz az ige, mint a 2:8-ban és a 13:14-ben (itt a fenevadról). Az ige nem feltétlenül jelent testi feltámadást, de mivel az 5.v.ben is ez szerepel,

ugyanazt kell, hogy jelentse a két versben. Mivel az 5.v.ben nyilvánvalóan testi feltámadásra utal, a 4.v.ben is ez kell, hogy legyen a jelentése.

5-6 Ld. 20:12-13. Úgy tűnik, csak a vértanúk részesülnek az első feltámadásban. Valószínű, hogy a 2. feltámadás a 2. halál (ld. 2:11; 20:6, 14; 21:8) ellenpárja. Két feltámadásról a korabeli hagyomány/irodalom sehol nem tud. Második halált csak a korabeli görög irodalom 2 forrása említi. „Isten és a Krisztus papjai lesznek, és vele fognak uralkodni ezer esztendeig”: ld. 2Móz 19:6; Ézs 61:6. Egy eljövendő földi messiási királyság reménysége három korabeli zsidó apokaliptikában található meg (1Énók, 4Ezsdrás, Bárúk apokalipszise).

vii) Góg és Magóg, 20:7-10

Ld. Ez 38–39. A szakaszt különféleképpen értelmezték: Góg és Magóg 1. démoni hadsereg; 2. a halottak maradéka, akik ítéletre támadnak fel; 3. a 19:17–21 pusztítása után megmaradtak.

8 „Góg és Magóg”: az Isten népére támadó ellenséges népek. Izráel/Jeruzsálem megtámadása az utolsó időkben gyakori motívum a zsidó apokaliptikában.

9 „szentek tábora”: 1. a mennyei város; 2. Isten népének tábora, mely azonos a „szeretett várossal”; 3. Isten népének tábora, mely a városon kívül van a várható támadásra készülve; 4. a vértanúk Krisztussal Jeruzsálemben (Jel 14); 5. angyali sereg (talán erre utal a 19:14; vö. 2Kir 6:17). „szentek”: Istent követők vagy angyalok. „tűz szállott alá az égből, és elpusztította őket”: 2Kir 1:9-12.

viii) A halottak feltámadása, 20:11-15

11 Isten (és általában az istenek) trónját hatalmasnak képzelték. „eltűnt”: szó szerint: „elfutott”. 1. Az ég és föld félelmükben menekülnek az ítélő Isten elől. A vers tehát nem a kozmosz végét jelzi, bár azt megelőlegezi; 2. A jelen világ valóban elmúlik, ld. Ézs 51:6.

12 Ld. Dán 7:10. A korabeli zsidó gondolkodás szerint egy könyvben a jók, egy könyvben a gonoszok tettei vannak feljegyezve.

13 A zsidó, görög, római világkép szerint az alvilág (Seol/Hádész: megfelelő lakóhely) mellett a tenger is szolgálhatott a holtak (nem megfelelő) lakhelyéül. A tengerbe vesetteknek a tenger volt a nyugóhelye, nem léphettek a Hádészba. A „halál” és Hádész (nem „Pokol”!) ugyanazt jelöli.

14 A halál és alvilág (Seol/Hádész) is részesül Isten ellenségeinek sorsában (ld. 1Kor 15:26).

b) Bevezetés, jégtörő

c) Igeolvasás: Jel. 19.11-20.15

d) Megértés (19.11-21)

(A kérdéseket a Serendepity Bible alapján írtam...)

Mi ragadja meg figyelmed a lóval, a lovassal, és az egész helyzettel kapcsolatban? Milyen, a Jelenésekben korábban olvasott nevek, címek, leírások segítenek azonosítani a lovaszt?

Kik követik Krisztust? A „küzdő” (földi) vagy a megdicsőült (mennyei) egyház? Miért?

Hogyan viszonyul a 17-18 versek vacsorája a 19.9 mennyegzői vacsorájához?

Kik az ellenfelek ebben a csatában? Ki győz? Mi történik az ellenség vezetőivel és mi hadseregével?

Hogyan kapcsolódik ez az „utolsó harc” a „korábbiakhoz” (16.12-16, 17.14-16), valamint egy „későbbihez” (20.7-10)? Gondolod, hogy ezek ugyanakkor a harcnak különböző leírásai? Miért igen/nem?

e) Elmélyítés/alkalmazás (19.11-21)

Milyen reményeket és/vagy félelmeket vált ki belőled ez a győztes kép? Miért?

f) Megértés (20.1-15)

Miért kötöztetik meg a Sátán? Ki által? Hogyan?

Hol és ikor kezdődik el ez az 1000 éves uralom: a földön, vagy a mennyben? (Lsd. Tamás jegyzetét!) Azzal kezdődött, amikor Krisztus eljött? Vagy akkor fog kezdődni, amikor újra jön? Miért?

Milyen lesz az élet, amikor a Sátán már nem csapja be népeket, hanem ehelyett az egyház uralkodik? Milyen értelemben igaz ez már most? Milyen értelemben nem igaz még?

Mi az első feltámadás? A második halál? (Vö. lsd, 11-15 versek is) Mit jelentenek ezek a keresztényeknek? A többi halottnak?

Mit gondolsz, miért próbálja meg a Sátán újra félrevezetni a népeket? Mit gondolsz, miért engedi el őt Isten a börtönéből?

Mi a fenevad és a hamis próféta végzete?

Kit mentenek fel és kik ítéltetnek el a nagy fehér trónus előtt?

g) Elmélyítés/alkalmazás (20.1-15)

Mi vigasztalót találsz ebben a részben? Mi az, ami felkavar? Miért?

Mi a legnagyobb lelki küzdelmed ma? Hol állsz ebben eddig? Milyen reménységet ad neked ez a szakasz?

Képzeld el, hogy egy könyv készül rólad, amelyben minden szavad, gondolatod, teted rögzítve van. Mindenki előtt felolvassák. Mit érzel? Ha Krisztus átszerkesztené ezt a könyvet, saját cselekedeteit behelyezve a tied helyébe, mit éreznél?

21) Jel. 21-22.5: Az Új Jeruzsálem

a) Bevezető gondolatok a vezető részére (Tamástól): Új ég és új föld, 21:1-8

A 21.r. eleje érdekes, kiasztikus szerkesztésű, ami nem egyedi, hanem gyakori a Bibliában. A khiazmus (a görög χ , *khi* betű feléhez hasonlít) megfelelő tagjai (pl. a és a') tematikus vagy szóbeli egyezést mutatnak. Érdekes megfigyelni, az új milyen eszközökkel hangsúlyozza János.

- a új ég és új föld, 1a
- b „az első ég és az első föld elmúlt”, 1b
- c tenger **nincs többé**, 1b
- d a szent város alászáll az égből, 2
- d' Isten népével lakik, 3–4a
- c' halál **nincs többé**, 4b
- b' az első elmúltak, 4b
- a' Isten mindent **újjáteremt**, 5a

1 Ld. Ézs 65:17. Számos apokrif írás beszél ebben a korban az új teremtésről. Pl.: „És a világ véget ér, és a halál elpusztítatik, és a pokol/alvilág bezárja száját... És egy másik föld és egy másik ég lesz, örökkévaló hajlékul.” Az új ég és új föld létrejöttét kétféleképpen írják le ezek az írások: 1. új teremtés, 2. a régi átalakítása/megújítása. A tenger elmúlása Isten és a tenger mint kaotikus mítoszszörny ellentétéből érthető (a kánaáni vallásban a főisten, Baal, fő ellensége a tengeristen, Jamm).

2 „szent város”: ld. Ézs 48:2; 52:1; 65:17-20. „menyasszony, aki férje számára van felékesítve”: ld. Ézs 61:10.

3 Ld. Ez 37:27; 2Móz 29:45.

4 Ld. Jel 7:17. „halál sem lesz többé”: ld. Ézs 25:8; 65:17-20. A halál végidőkbeli végleges eltörlése a zsidó/keresztény apokaliptikának gyakori témája. A hellenista vigasztalás-irodalmában nem találunk ilyet; a halált inkább minden rossz orvosságának tekintették, nem pedig ellenségnek. „az elsők elmúltak”: ld. Ézs 43:18; 65:16-17.

5 Ld. Ézs 43:19.

6 Ld. Ézs 55:1.

7 „az pedig fiam lesz”: Isten fiává fogadja (ókori adopcio alapján).

8 Ld. Jel 9:20-21; 22:15. „gyávák”: a görög világban az általános erkölcstelenség kifejezése.

Az új Jeruzsálem, 21:9-22:5

A végidők leírása általában kapcsolódik a kezdetekről szóló történettel.

Ld. Ez 40-48.

10 Ld. Ez 40:2.

12-13 Ld. Ez 48:30-34. A sok kapu a városba lépés fontosságát hangsúlyozza, a 12 törzs pedig azt, hogy az új Jeruzsálem az egész föld középpontja, mely egyesíti Izráel törzseit. Izráel törzseinek helyreállításában Izráel régi vágya teljesül. „előtte tizenkét angyal”: ld. Ézs 62:6; 1Móz 3:24; Ez 28:14, 16.

14 Ld. Ef 2:20.

16 „négyzetben”: a város kocka alakú, ahogy a Templom Szentek szentje is, 1Kir 6:20. „tizenkétezer futam”: 1 futam 190-210 m, tehát kb. 2.500 x 2.500 x 2.500 km; nem semmi! (Budapest kb. 30 x 30 km, és messze nem ilyen magas.) Az új Jeruzsálemben minden népnek és embernek lesz hely, az tökéletes és dicsőséges lesz.

17 Ld. Ez 40:5. 1 könyök: kb. 45 cm (Ezékielnél 52 cm); 144 könyök: kb. 75 m, ez feltehetőleg a fal vastagsága.

19-20 Ld. Ez 28:13. Drágakövek: 1. ha a drágaköveket a 21:13-nak megfelelően egy téren körbe tesszük (K, É, D, Ny), az állatjegyekkel összehasonlítva a sorrend a nap járásának épp az ellenkezője. János ismerte a korabeli asztrológiai spekulációkat, s az irány megfordításával azt akarta kifejezésre juttatni, hogy a szent városnak semmi köze nem lesz a pogányoknak az istenek városáról való spekulációival; 2. ily módon Isten a feje tetejére állítja az emberi okoskodásokat; 3. a listán említett kövek a 2Móz-ben említett főpapi éföd 12 kövére emlékeztetnek: a főpapi kiváltságokat az új szövetségben Isten egész népe élvezheti.

22 A korabeli zsidó eszkatológiákban a templom jelentős szerepet játszott. Ezékiel és Zakariás is említi a templomot.

23 Ld. Ézs 60:19-20.

24-26 Ld. Ézs 60:3-5, 11; 2:2-4; 56:6-8; Mik 4:1-4; Zsolt 22:27-28; 86:9; 138:4-6. “Kapuit nem zárják be nappal”: nem fenyegeti semmi a várost, ld. Ézs 60:11. „éjszaka pedig nem lesz”: Zak 14:7. **26** A népek az utolsó időkben megtérnek, és elismerik Isten uralmát.

22:1-2 Ld. 1Móz 2:9-10; Ez 47:1-12.

3 Ld. Zak 14:11. „Nem lesz többé átok”: 1. általános értelemben, 2. sajátos értelemben: „a háború átka megszűnik”.

4 „látni fogják az ő arcát”: Isten jelenlétének és hatalmának közvetlen tapasztalása (ld. 2Móz 33:20; Jób 33:26; Zsolt 10:11; 17:15; 3Jn 11).

5 Ld. Ézs 60:19.

b) Bevezetés, jégtörő

A. Mi a leggyönyörűbb hely, ahol valaha megfordultál? Mi hatott rád azon a helyen a leginkább?

B. Miben lenne más városunk, ha Isten lenne a főpolgármester? (A 6-os metrón túl... ☺)

c) **Igeolvasás: Jel. 21.1-22.5**

d) **Megértés**

(A kérdéseket a Serendepity Bible alapján írtam...)

Hol valósul meg az új világ – a mennyben vagy a földön? Mit gondolsz, miért?

Kik lesznek az Új Jeruzsálem, a „férje számára felkészített menyasszony” lakói? Kinek a jelenlétére fókuszál a látomás? Mi hiányzik ebből a képből? Miért?

Mit gondolsz, milyen lesz az élet egy olyan világban, ahol nincs félelem, fájdalom, halál, de folyamatosan és közvetlen mód jelen van Isten? Felismerhető lesz számunkra ez az új világ a régiak ismerete alapján? Miért igen/nem? Mit mondanátok azoknak, akik azt mondják, hogy egy olyan világ, ahol nincs semmi rossz, unalmas és élhetetlen?

Mi a jelentősége Isten neveinek, különösen azoknak, akik győztek (vv.6-7)?

Mit tudunk meg a városról, amit Jánosnak és olvasóinak mindenképpen eszükbe kell vésni? Miért? Mi ragad meg téged a leginkább a várossal, valamint annak központi figurájával kapcsolatban?

Hasonlítsd össze János látomását a valóságról Ezékiel (40-48), valamint Ézsaiás (60-66) idekapcsolódó látomásaival! Miért nincs templomra szükség az Új Jeruzsálemben?

Milyen tulajdonságai lesznek az Új Jeruzsálemnek? (vö. 22.1-6)

Hjól találunk hasonló jellegzetességeket (1Móz. 1-3, Ez. 47.1-2, Jóel 3.18, Zak. 14.8)? Kövesd nyomon a folyó, valamint az élet fája eredetét a kezdetektől eddig a szakaszig! Mit mond ez a Szentírás egységéről? Isten megváltó munkájának teljességéről?

e) **Elmélyítés/alkalmazás**

Hogyan viszonyulnak az itt olvasottak korábbi elképzeléseinkhez a „mennyországról”? Vajon miért? Milyen érzéseket kelt ez benned? Esetleg miben hív gondolkodásod, sőt, élted megváltoztatására?

Vajon hogyan fogadták ezt a képet a János korabeli keresztyének? Hogyan fogadja egy mai, budapesti, gazdagréti keresztyén? Van-e különbség? Miért igen/nem?

Mi köze lehet ennek a képnek a mindennapi életünkhöz? Hogyan lehet ez valósággá a gyülekezet istentiszteletén? *(Vezetők, az esetleges megfontolásokat kérem eljuttani! András)*

22) Jel. 22.6-21: Befejezés

a) **Bevezető gondolatok (Czövek Tamás)**

Lehet, hogy a 6-9.v. nem a befejezéshez tartozik, hanem az utolsó látomáshoz. A Befejezés (különösen is 22:6-10, 18) több kifejezésében és motívumában is hasonlít a Bevezetéshez (1:1-3).

6 A beszélő valószínűleg nem a „csapásangyal”, hanem az értelmező angyal (*angelus interpretis*), ld. 1:1; 22:6-9. A 7.v. miatt azonban lehet Krisztus is (bár ld. 8-9.v.). „a próféták lelkének Istene”: Isten szuverén módon irányítja szolgáló prófáciáit, amit tehát ők prófétálnak (írásban vagy szóban), az megbízható és igaz (vö. 1Kor 14:32). Ez egyben a könyv isteni hitelesítése. „aminek hamarosan meg kell történnie”: ld. 1:19; 4:1; Dán 2:29 (LXX).

7 „boldog, aki megtartja e könyv prófétai ígét”: ez a könyv 7 boldogmondása közül a 6. (1:3; 14:13; 16:15; 19:9; 20:6; 22:14).

10 Ld. Dán 8:26; 12:4, 9. Amíg Dániel feladata, hogy a könyv lepecsételésével titokban tartsa annak tartalmát a megfelelő ideig, Jánosé az ellenkezője: hogy nyilvánvalóvá tegye, „mert az idő közel van.”

12 Itt a beszélő minden bizonnyal Krisztus, a Bíró.

14 Az utolsó boldogmondás. „akik megmossák ruhájukat”: 1. keresztség, 2. új élet, 3. vértanúság. „joguk lesz az élet fájához”: ld. 1Móz 3:22-24.

15 Ld. 5Móz 23:17–18. ebek”: megvetett, tisztátalan állatok; a kora keresztény irodalomban a kutyák a megkereszteletlenek és ezért tisztátalanok, valamint a tévelygők szinonimája.

16 „hogyan ezekről bizonyosságot tegyen **nektek** a gyülekezetek előtt”: 1. címzett gyülekezetek, 2. próféták, 3. lehetséges vértanúk. „fényes hajnalcsillag”: ld. 4Móz 24:17; Ézs 60:3.

17 „Jöjj!”: a meghívás feltehetőleg Jézusnak a 12.v.ben elhangzott ígéretére utal vissza, ahol ő megígérte, hogy hamar eljön. „Aki csak hallja, az is mondja”: 1. aki hallja a Lélek és a Vőlegény meghívását, s továbbadja másoknak; 2. János, a kijelentés hallója (22:8), aki továbbadja a meghívást; 3. aki hallja János prófétai könyve felolvasását (1:3; 22:18), és továbbadja azt másoknak. „Aki szomszajzik, jöjjön! Aki akarja, vegye az élet vizét ingyen!”: ld. Ézs 55:1;

18 Ld. 5Móz 4:2; 13:1. Alany 1. Jézus, 2. János.

20 „aki ezekről bizonyosságot tesz”: feltehetőleg Jézus. „Jöjj, Uram Jézus!”: az arámi „Maranatha” kifejezés fordítása, melyet az első gyülekezet liturgikusan használt; ld. 1Kor 16:22. Itt utalhat 1. Jézusnak az istentiszteleti eljövételére, 2. végső visszajövetelére, vagy 3. mindkettőre. Jézus visszajövetele kétélű: ítélet az istenteleneknek, üdvösség a hozzá hűeknek.

b) Bevezetés, jégtörő

c) Igeolvasás: Jel. 22.6-21

d) Megértés

(A kérdéseket a Serendepity Bible alapján írtam...)

Jézusnak mely szavai ismétlődnek ebben a szakaszban háromszor (v. 7, 12, 20)? Hogyan foglalják ezek össze a Jelenések témáját?

Milyen jelentőséget tulajdonítasz Jézus állításainak és neveinek a 12-17 versekben? Ennek alapján mi határozza meg az emberiség végső sorsát: egy mesterséges jutalmazási rendszer, ami öröktől fogva létezik? Amit az életünkben tettünk? Vagy az, hogy milyen választ adtunk Jézus egyetemes (aki szomszajzik) és meg nem érdemelt (ingyen ajándék) meghívására: „jöjj”?

Mit kezdesz azzal, ahogy ebben a szakaszban Isten elénk adja az emberiség végső sorsát? Van olyan, hogy már túl késő Istenhez fordulni? Miért igen/nem?

Mire utal az üdvösséggel és az ítélettel kapcsolatban az az ellentét, amely a városon kívül és városon belül lévők között van? Mit jelent „megmosni a ruhákat”?

Mi a jelentése Isten végső átkainak a 18-19 versekben? Mennyire tudsz azonosulni ezzel a figyelmeztetéssel annak fényében, amit a hét csapásról, az élet fájáról és a szent városról hallottál a könyvben?

e) Elmélyítés/alkalmazás

Hogyan készíthetjük magunkat fel Krisztus visszajövetelére? Mi változott benned ezzel kapcsolatban azáltal, hogy a Jelenések könyvét tanulmányoztuk hónapokon keresztül? Jobban vagy kevésbé felkészültnek érzed magad? Miért?

Hogyan változott a mennyről, Jézusról, a Sátánról való felfogásod? Miért? Milyen hatással van ez arra, ahogyan Istent imádod – egyénileg és a gyülekezetben? Milyen hatással van az életstílusodra, prioritásaidra?

2008.

Lovas András
gazdagréti református lelkipásztor